

UNIVERZITET U SARAJEVU - FILOZOFSKI FAKULTET
ODSJEK ZA KOMPARATIVNU KNJIŽEVNOST I INFORMACIJSKE NAUKE

ZAVRŠNI MAGISTARSKI RAD
BIBLIOTEČKE USLUGE ZA DJECU I MLADE: NA PRIMJERU BIBLIOTEKE
SARAJEVA

Mentor: Prof. dr. Lejla Kodrić Zaimović

Studentica: Amela Delilović-Malešević

april, 2025

UNIVERSITY OF SARAJEVO – FACULTY OF PHILOSOPHY
DEPARTMENT OF COMPARATIVE LITERATURE AND LIBRARY SCIENCES

MASTER THESIS

**LIBRARY SERVICES FOR CHILDREN AND YOUNG ADULTS: THE EXAMPLE
OF THE LIBRARY OF SARAJEVO**

Mentor: Prof. dr. Lejla Kodrić Zaimović

Student: Amela Delilović-Malešević

april, 2025

BIBLIOTEČKE USLUGE ZA DJECU I MLADE: NA PRIMJERU BIBLIOTEKE SARAJEVA

Amela Delilović-Malešević

SAŽETAK

Ovaj rad analizira bibliotečke usluge za djecu i mlade na primjeru JU Biblioteka Sarajeva s posebnim fokusom na predstavljeni period od 2012. do 2023. godine. U uvodnom dijelu razmatra se širi kontekst uloge biblioteka u društvu, s naglaskom na značaj ranog pristupa knjigama i informacijama za razvoj djece i mladih. Rad potom analizira funkciju javnih biblioteka u društvu znanja, njihove odgovornosti i specifične izazove u radu sa djecom i mladima.

Dio rada posvećen je karakteristikama i potrebama djece i mladih kao korisnika bibliotečkih usluga kao i međunarodnim smjernicama i standardima koji definiraju bibliotečke usluge za ovu ciljnu grupu. Detaljno su predstavljeni primjeri programskih aktivnosti i usluga koje je JU Biblioteka Sarajeva realizovala u periodu od 2012. do 2023. godine na dječijim pozajmnim odjeljenjima i mješovitim pozajmnim odjeljenjima pružajući uvid u razvoj i prilagođavanje bibliotečkih usluga savremenim potrebama korisnika – djece i mladih.

Rad uključuje SWOT analizu programskih aktivnosti i usluga pozajmnih odjeljenja JU Biblioteka Sarajeva ističući snage, slabosti, prilike i prijetnje u radu sa djecom i mladima kao korisnicima biblioteke. Zaključni dio rada sumira ključne nalaze uz razmatranje mogućnosti za unapređenje bibliotečkih usluga za djecu i mlade.

Ovaj istraživački rad se oslanja na dostupne narativne godišnje izvještaje o radu JU Biblioteka Sarajeva kao i podatke iz COBISS sistema (kooperativni online bibliografski sistem), segment COBISS/Pozajmica i COBISS/Ispisi.

Ključne riječi: biblioteka, programske aktivnosti, programske usluge, djeca i mladi, korisnici, JU Biblioteka Sarajeva.

LIBRARY SERVICES FOR CHILDREN AND YOUNG ADULTS: THE EXAMPLE OF THE LIBRARY OF SARAJEVO

Amela Delilović-Malešević

SUMMARY

This paper explores library services for children and youth through the example of Library of Sarajevo, focusing on the period from 2012 to 2023. It begins by examining the role of libraries in society, emphasizing how early access to books and information supports the intellectual and emotional development. The paper also looks at the role of public libraries in the knowledge society, highlighting their responsibilities and the unique challenges they face in engaging younger users.

A part of the study is dedicated to understanding the needs and characteristics of children and youth as library users, as well as the international guidelines and standards that shape library services for this group. This paper provides a detailed look at the programs and services that Library of Sarajevo has implemented in period from 2012 to 2023. in children's and mixed lending departments, illustrating how these services have evolved to meet the changing needs of young readers.

Additionally, the paper presents a SWOT analysis of the library's lending services, identifying strengths, weaknesses, opportunities, and challenges in creating a more engaging and accessible experience for children and youth. The final section summarizes key findings and suggests ways to further improve library services for this audience.

This research is based on available narrative annual reports on the work of Library of Sarajevo, as well as data from the COBISS system (Cooperative Online Bibliographic System), specifically the COBISS/Lending and COBISS/Printout segments. By analyzing these resources, the study offers valuable insights into how library services can continue to grow and adapt to better serve young readers.

Keywords: library, program activities, program services, children and youth, users, Library of Sarajevo.

Sadržaj

Sažetak/Abstract

1. Uvod - Kontekst biblioteka općenito	7
2. Važnost biblioteke za djecu i mlade	
Utjecaj ranog pristupa knjigama, bibliotečkim resursima i informacijama na razvoj djece i mladih	9
3. Javne biblioteke	
Javne biblioteke i uloga u društvu znanja i njihove funkcije i odgovornosti	14
4. Specifičnosti JU Biblioteka Sarajeva	16
5. Djeca i mladi kao korisnici	
Karakteristike ciljne skupine djece i mladih kao korisnika biblioteke te potrebe i izazovi u pružanju usluga.....	19
6. Međunarodne smjernice i standardi koje podržavaju bibliotečke usluge za djecu i mlade	22
7. Primjeri programskih aktivnosti i usluga za djecu i mlade u JU Biblioteka Sarajeva u periodu 2012 – 2023. godine.....	24
8. SWOT analiza programskih aktivnosti i usluga pozajmnih odjeljenja JU Biblioteka Sarajeva	51
9. Zaključna razmatranja SWOT analize	53
10. Zaključak	56
11. Literatura	57
12. Prilozi	
Posjeta članova po kategoriji člana za transakcije (po mjesecima) za period od 2012. do 2023. godine iz COBISS- a.....	62

Sam izgled biblioteke ima nečeg ljudskog i kulturnog, umirujućeg i uzbudljivog u isto vreme. I najskromnija polica sa knjigama izaziva u nama izvesno osećanje prisnosti sa ukućanima, te knjige na polici kazuju nam da ćemo sa ukućanima lakše naći dodirne tačke i teme zajedničkog interesovanja. Mi sa više poverenja stupamo u takav stan i u odnose sa onima koji u njemu žive. Ja znam da intelektualno uzdizanje ne mora, nažalost, baš uvek ići sa moralnim i da apsolutnu vrednost čoveka ne možemo meriti po broju pročitanih knjiga, ali isto tako je sigurno da se grubost i moralna neosetljivost mnogo češće susreću kod ljudi koji su u zavadi sa knjigom, koji imaju neprijateljski stav prema kulturi i kulturnim naporima ljudi. Svaka površina kućnih zidova koja je pokrivena policama sa knjigama označava osvojeno područje na planu opšteg kulturnog života jedne zemlje i jednog naroda, dobivenu poziciju u stalnoj čovekovoj borbi protiv mraka i neznanja, ona odgovara onim površinama zemljišta koje je pametna društvena uprava pošumila ili isušila i osposobila za obradu i za uživanje u korist čoveka. To su svetle površine i osvojene teritorije na mapi večite čovekove borbe sa varvarstvom i neznanjem. Razume se, da upotreba tih knjiga nije uvek jednaka, da ima i po kućama i po ustanovama biblioteka koje više služe za dekoraciju nego što su stvarno upotrebljavane i čitane. Pa ipak, i takva kućna biblioteka još uvek je bolja nego nikakva. Ako ništa drugo ona pokazuje da takav čovek ili takva ustanova smatraju posedovanje knjiga za dužnost prema sebi i svom ugledu; ona znači da je u tom društvu postignut izvestan kulturni nivo ispod kog niko ne želi da ostane, pa makar i formalno. A tamo gde postoji poštovanje knjige i svest o potrebi knjižnice, tu će se pre ili posle razviti i njihova pravilna upotreba i pre ili posle osetiti blagotvorni plodovi te upotrebe.

Andrić, Ivo
Biblioteka

(Književne novine, 14. I 1954, I (VI), 1, str. 5. Povodom Prvog savetovanja bibliotekara i knjižničara Srbije, Beograd, 25. i 26. XII 1953.)¹

¹ Andrić, Ivo. *O knjizi i biblioteci*. Beograd : Bibliotekar, 1975

1. Uvod

Kontekst biblioteka općenito

Biblioteke su ustanove koje prikupljaju, organiziraju, čuvaju i omogućavaju pristup knjigama, časopisima, digitalnim resursima i drugim informacijskim materijalima. Njihova uloga se proširila i mijenjala tokom vremena, prelazeći od mjesta za pozajmljivanje knjiga do centara za učenje, istraživanje i učešće u organizovanim aktivnostima čineći ih „trećim mjestima“ i mjestima susreta i druženja.

Narodna je knjižnica lokalno informacijsko središte koje svojim korisnicima osigurava pristup svim vrstama znanja i informacija. Neophodna je sastavnica društava znanja koja se neprestano prilagođavaju novim sredstvima komunikacije kako bi svim građanima osigurala pristup informacijama i omogućila njihovu smislenu uporabu . Ona osigurava javno dostupan prostor za proizvodnju znanja, kulturno dijeljenje i razmjenu informacija te promicanje građanskog angažmana. ²

Biblioteke su kroz historiju prošle značajnu transformaciju - od elitnih arhiva namijenjenih samo odabranima do inkluzivnih javnih institucija namijenjenih svima koje promoviraju obrazovanje, kulturu i zajedništvo. Reforma biblioteka pokazuje njihovu prilagodljivost i trajnu važnost kao čuvara znanja i resursa za sve članove društva. Navedene transformacije nisu zaobišle ni dječije biblioteke odnosno biblioteke za djecu i mlade odnosno posebne odjele za djecu i mlade u sklopu javnih biblioteka.

Mijenja se i percepcija dječjih knjižnica pa fokus više nije na knjižnici kao ustanovi nego na knjižničnim uslugama jer polazište u svim segmentima, od planiranja i realizacije do evaluacije rada, postaju korisnici i njima namijenjene usluge. Knjižnica postoji zbog njih i osnovna je uloga svake suvremene knjižnice vezana uz promišljanje kako odgovoriti na prava i potrebe djece u složenom društvenom kontekstu kojeg određuje potreba za interkulturalnim razumijevanjem i dijalogom. ³

² IFLA-in i UNESCO-ov Manifest za narodne knjižnice, 2022. Dostupno na: <https://www.ifla.org/public-library-manifesto/> /pristupljeno 28.11.2024./

³ Stričević, Ivanka. *Knjižnice za djecu u suvremenoj Europi: interkulturalni pristup u multikulturalnom okruženju*. Knjižnica, Ljubljana, 53(2009)1-2, p. 197–208

U ovom radu najveći fokus je stavljen na analizu i pregled programskih aktivnosti i usluga za djecu i mlade u JU Biblioteka Sarajeva u periodu od 2012. do 2023. godine koje su realizovane na pozajmnim odjeljenjima. U sedmom poglavlju izneseni su podaci o realizovanim programskim aktivnostima i uslugama za navedene kategorije korisnika. Svi podaci su dobiveni iz zvaničnih *Godišnjih Izvještaja Službe za rad sa korisnicima bibliotečkih usluga JU Biblioteka Sarajeva*. Ovi izvještaji predstavljaju ključni izvor informacija o vrsti programskih aktivnosti i usluga kao i osnovu za SWOT analizu programskih aktivnosti i usluga pozajmnih odjeljenja JU Biblioteka Sarajeva i završna razmatranja.

2. Važnost biblioteke za djecu i mlade

Utjecaj ranog pristupa knjigama, bibliotečkim resursima i informacijama na razvoj djece i mladih

Rani pristup knjigama, cijelim zbirkama knjiga i informacijama ima ključnu ulogu u razvoju djece i mladih u procesima obrazovanja, kreativnosti, jezičkih i komunikacijskih vještina. Biblioteke pružaju sigurno i poticajno okruženje gdje djeca mogu razvijati svoje čitalačke vještine (ali i predčitalačke vještine), maštu i ljubav prema učenju, istraživanju i čitanju.

*Knjižnice stoga organiziraju brojne aktivnosti za djecu: pričaonice, čitaonice, razne kreativne radionice, nagradne natječaje i drugo. Sve su navedene aktivnosti promišljeno organizirane za ciljanu dobnu skupinu djece. Sudjelovanjem u aktivnosti djeca igrom, zabavom i suradnjom usavršavaju svoje predčitačke vještine te se istovremeno navikavaju na knjige, rukovanje njima, posjete knjižnici i stjecanje rituala čitanja.*⁴

Uloga biblioteke je svim fazama razvoja djece i mladih itekako važna jer ne samo da pruža pristup informacijama već utječe i na oblikovanje navika, vještina i stavova koji pomažu djeci i mladima da postanu odgovorni korisnici dobivenih informacija, savladaju predčitalačke i čitalačke vještine i budu spremni za svoj budući akademski život.

*Narodne knjižnice imaju važnu ulogu u poticanju čitanja među djecom, u doba kada postoji mnogo konkurentnih podražaja. Općenito se smatra da rani doticaj s knjigama pomaže djeci da razviju zanimanje za čitanje. Mnogi tvrde da su prve dvije godine djetetova učenja presudne. 75% razvoja mozga događa se do druge godine života djeteta. Značenje je tih činjenica važno za organizacije koje bi trebale surađivati.*⁵

Istovremeno je važno i čitanje koje se odvija van biblioteke i obrazovno-odgojnih ustanova, ono koje se odvija u intimnom, porodičnom okruženju u kojem su glavni akteri djeca, mladi, roditelji i knjiga.

⁴ Horvat, Petra. *Predčitačke vještine djece i doprinos knjižnica njihovom usvajanju*. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/320573> /pristupljeno 18.9.2024./

⁵ PULMAN smjernice. PULMAN Digital Guideline Manuals. Dostupno na: https://www.europeana.eu/en/item/2058617/https_svevid_locloudhosting_net_files_original_f72011d08986c64c9ead8a2bb825dd22_pdf /pristupljeno 29.11.2024. godine/

“Naime, primarni je ključ za oblikovanje čitateljskih navika djece i budućih odraslih čitanje u obitelji.”⁶

Ne treba zanemariti i zajedničko čitanje u bibliotekama te posjećivanje i učešće u programima koje organizuje biblioteka sa ciljem promocije kulture čitanja.

“U stvaranju kvalitetnog čitalačkog ozračja važno je da roditelji/odgajatelji svojim primjerom učine da biblioteka postane djetetu blisko i poznato mjesto od njegove najranije dobi, tako što će dijete voditi sa sobom dok oni za sebe izabiru knjige, ali birajući i za dijete kvalitetne slikovnice i drugo dječije štivo na dječijem odjelu uz pomoć bibliotekara.”⁷

Koliko je važan rani uticaj biblioteka na djecu i mlade kao i oblikovanje njihovih interesovanja i navika u kasnijem životu, kroz literaturu govore mnogi autori koji svoja lična i emotivna sjećanja upisuju u svoje kasnije akademske radove i promišljanja.

*Moj prvi susret sa knjižnicom zbio se u prvom razredu osnovne škole u momu malom rodnom otočnome mjestu. Učiteljica je nas prvašiće dovela u neveliku prostoriju na katu školske zgrade, u kojoj su na jednostavnim drvenim policama bile smještene knjige, ne više od nekoliko desetaka njih i rekla nam: Ovo je knjižnica. Tako sam istodobno čuo tu riječ i prvi put video knjižnicu. Doduše, posve malu, ali ipak knjižnicu. Iako je od tada prošlo više od šezdeset godina, taj mi je trenutak i ta slika (prostorija, police, knjige, učiteljica, mi, očarana djeca), taj doživljaj, i danas vrlo živ, ostao je za mene jednostavno nezaboravan, neizbrisiv.*⁸

*Jedno od mojih najranijih sećanja (mora da sam imao dve ili tri godine) bilo je vezano za policu knjiga na zidu iznad mog kreveta sa koje bi dadilja odabrala priču za laku noć. Bila je to moja prva privatna biblioteka; kada sam posle godinu ili više dana naučio samostalno da čitam, polica, koja je sada bila premeštena na bezbednu visinu, postalo je moj prostor privatnosti.*⁹

⁶ Kovač, Miha. *Čitam da se pročitam: deset razloga za čitanje knjiga u digitalno doba*. Zagreb: Naklada Ljevak, 2021

⁷ Kasapović, Indira. *Poticanje djece na čitanje u biblioteci, vrtiću i porodici*. Zenica: Opća biblioteka Zenica, 2011

⁸ Stipanov, Josip. *Knjižnice i društvo: od potrebe do mogućnosti*. Zagreb: Školska knjiga, 2010

⁹ Mangel, Alberto. *Pakujem svoju biblioteku : elegija i deset digresija*. Beograd : Geopoetika izdavaštvo, 2019

“Istina je da ne mogu da se setim vremena kad nisam živeo okružen mojom bibliotekom. Kad mi je bilo sedam ili osam godina, u svojoj sam sobi sakupio minijaturnu Aleksandriju, oko stotinu knjiga različitog formata iz raznih oblasti.” ¹⁰

Nekoliko ključnih aspekata važnosti biblioteka za djecu i mlade kao i utjecaj ranog pristupa knjiga ogleda se u sljedećem:

Kognitivni razvoj - Čitanje pomaže u razvoju kognitivnih sposobnosti, poboljšava vokabular, razumijevanje i kritičko razmišljanje. Djeca koja rano počnu čitati imaju bolje rezultate u nastavnom procesu tokom cijelog svog školovanja.

... onda možemo reći da su i učitelji i knjižničari, ali i svi drugi, uključujući roditelje, djedove i bake i sve one koji rade na podučavanju čitanja s razumijevanjem i na poticanju čitanja mladih, neurohirurzi bez noža ... svi ti ljudi svojim djelovanjem na promicanju i poticanju čitanja dovode do promjene mozгова mladih ljudi nabolje. Ti se mladi ljudi postaju sposobni bolje snalaziti, i to ne samo u čitanju i u tekstu, nego i u životu. ¹¹

Socijalne vještine - Biblioteke nude različite programe koji potiču socijalnu interakciju kao što su pričaonice, grupni rad kroz časove lektira ili zajedničko čitanje i različite radionice. Ovi programi pomažu djeci da razviju socijalne vještine i osjećaj zajedništva i zajedničkog rada sa vršnjacima.

“Bibliotečki resursi takođe pomažu deci u opštem intelektualnom i emocionalnom razvoju, razvoju jezičkih sposobnosti, socijalnom razvoju, vaspitnom razvoju kao i razvijanju različitih veština.” ¹²

Kulturna svijest - Biblioteke pružaju pristup raznovrsnim kulturnim sadržajima što pomaže djeci da razumiju i cijene različite kulture i perspektive.

Pristup informacijama - Biblioteke su važne za pružanje pristupa informacijama i resursima koji su potrebni za obrazovni proces i lični razvoj.

¹⁰ Mangel, Alberto. *Biblioteka noću*. Beograd : Geopoetika izdavaštvo, 2008

¹¹ Peti-Stantić, Anita. *Čitanjem do (sporazumijevanja): od čitalačke pismenosti do čitateljske sposobnosti*. Zagreb : Naklada Ljevak, 2022

¹² Milunović, Dragana. *Biblioteke za decu i njihovi psihološki aspekti*. Glasnik Narodne biblioteke Srbije. 1 (2003)

„Međutim, sasvim je moguće da, od onog časa kada deca stabilno ovladaju tehnikom čitanja, biblioteke postanu mesto gde se učenici rano osposobljavaju za samostalno korišćenje različitih izvora informacija.“¹³

Podrška obrazovanju – Biblioteke kontinuirano sarađuju sa predškolskim ustanovama, školama i obrazovnim ustanovama, pružajući resurse i podršku za školske projekte, istraživanja i učenje izvan učionice.

Razvoj čitalačkih (predčitalačkih) navika - Redovno posjećivanje biblioteka i učešće u programima koje biblioteka organizuje pomaže u razvoju čitalačkih navika koje će djeca zadržati tokom cijelog života.

”Knjižnice, kao ustanove s odgojno-obrazovnom ulogom također daju veliki doprinos usvajanju predčitačkih vještina djece i to ne samo tako da osiguravaju knjižničnu građu za čitanje već i organizacijom aktivnosti za djecu vrtičke dobi.”¹⁴

Rani pristup knjižnoj građi i informacijama može imati dugoročan pozitivan utjecaj na djecu i mlade, stvarajući temelje za uspješno obrazovanje i cjelokupni razvoj.

*Još bi važnije bilo osigurati dovoljno knjiga i mogućnost doticaja s knjigom u predškolskom razdoblju u što većem broju knjižnica, za svu onu djecu kojoj roditelji ne mogu kupiti knjigu ili njihovi roditelji nemaju razumijevanja za važnost čitanja. O širem značenju predškolskoga odnosa prema knjizi i ranom čitateljskom odgoju morali bi biti obaviješteni svi roditelji, svi vrtići i druge ustanove koje dolaze u doticaj s djecom.*¹⁵

Biblioteke su stoga ključni resursi u podržavanju obrazovanja, kulturnog razvoja i socijalne inkluzije djece i mladih.

Djeca trebaju usluge koje će pridonijeti njihovu razvoju na različite načine: intelektualne i emocionalne, jezične, društvene, obrazovne i motoričke vještine. Narodne knjižnice mogu promicati razvijanje vještina kroz zabavu. Mogu djeci pružiti mogućnosti za razvoj društvenih

¹³ Ivić, Ivan. *Aktivno učenje : priručnik za primenu metoda aktivnog učenja/nastave*. Institut za psihologiju, Beograd, 2001

¹⁴ Horvat, Petra. *Predčitačke vještine djece i doprinos knjižnica njihovom usvajanju*. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/320573> /pristupljeno 18.9.2024./

¹⁵ Grosman, Meta. *U obranu čitanja: čitatelj i književnost u 21. stoljeću*. Algoritam: Zagreb, 2010

*vještina, stjecanje osjećaja za lijepo i potaknuti njihovo zanimanje za književnost i umjetnost.*¹⁶

¹⁶ PULMAN smjernice. PULMAN Digital Guideline Manuals. Dostupno na:
https://www.europeana.eu/en/item/2058617/https_svevid_locloudhosting_net_files_original_f72011d08986c64c9ead8a2bb825dd22_pdf /pristupljeno 29.11.2024. godine/

3. Javne biblioteke

Javne biblioteke i uloga u društvu znanja i njihove funkcije i odgovornosti

Narodne ili javne biblioteke su kulturne i obrazovne ustanove koje pružaju besplatan pristup knjigama, informacijama, digitalnim resursima i drugim oblicima znanja široj javnosti. One igraju ključnu ulogu u demokratizaciji znanja i promicanju cjeloživotnog učenja. Javne biblioteke imaju niz funkcija i odgovornosti koje su ključne za njihov doprinos društvu. Neke od najvažnijih pobrojane su dalje kako slijedi:

Obrazovna funkcija - Javne biblioteke služe kao centri za cjeloživotno učenje i obrazovanje, nudeći resurse za formalno i neformalno obrazovanje. Biblioteke pomažu korisnicima bibliotečkih usluga ali i široj javnosti u sticanju novih znanja i vještina.

“Biblioteke predstavljaju malu, ali važnu kariku u lancu institucija koje imaju uticaja na izgradnju dečje ličnosti. Škole i dečije predškolske ustanove svakako imaju veću i značajniju ulogu u razvoju dečje psihe, s obzirom na činjenicu da se bave neposrednim vaspitavanjem i obrazovanjem dece, ali je uloga biblioteke i čitanja takođe fundamentalna.”¹⁷

Kulturna funkcija - Biblioteke čuvaju i promoviraju kulturnu baštinu i identitet. Očuvanje knjiga, rukopisa, arhivske građe i drugih kulturnih materijala doprinosi očuvanju historijske i kulturne baštine zajednice.

Informacijska funkcija - Biblioteke pružaju pristup različitim izvorima informacija, uključujući knjige, časopise, digitalne baze podataka te pomažu korisnicima u pretraživanju, pronalaženju i korištenju informacija (pristup različitim izvorima informacija, pretraživanje digitalnih baza podataka, pristup internetu...).

“Knjižnica je pak društvena agencija za smišljeno, ciljano i organizirano skupljanje i očuvanje te osiguravanje davanja na korištenje zabilježenog znanja, čiji medij generički nazivamo knjigom ...”¹⁸

¹⁷ Milunović, Dragana. *Biblioteke za decu i njihovi psihološki aspekti*. Glasnik Narodne biblioteke Srbije. 1 (2003)

¹⁸ Stipanov, Josip. *Knjižnice i društvo: od potrebe do mogućnosti*. Zagreb: Školska knjiga, 2010

¹⁸ Milunović, Dragana. *Biblioteke za decu i njihovi psihološki aspekti*. Glasnik Narodne biblioteke Srbije. 1 (2003)

Socijalna funkcija - Biblioteke su važni prostori za socijalnu interakciju, zajedničko učenje i učešće u programim koji se organizuju. U bibliotekama se često organizuju radionice, predavanja i drugi događaje koji potiču društvenu inkluziju.

Promocija čitanja i pismenosti - Jedna od važnih funkcija javnih biblioteka je poticanje ljubavi prema čitanju i razvijanje pismenosti među svim uzrastima, od djece predškolske dobi pa sve do odraslih i građana treće životne dobi. Biblioteke organizuju niz različitih aktivnosti kao što su čitateljski klubovi, promocije knjiga, druženja sa autorima, edukativne i kreativne radionice zajedničkog čitanja za djecu i mlade, časove lektira, čitaonice/brbljaonice, maratone čitanja, večeri poezije.

“Prvi zadatak biblioteka čiji su korisnici deca zapravo bismo mogli nazvati uvodom u čitanje.”¹⁹

“Biblioteka treba da pruži podršku svim tipovima pismenosti (vizuelne, grafičke, kompjuterske, usmene).”²⁰

Tehnička i digitalna podrška - Sa razvojem tehnologije, javne biblioteke su preuzele i odgovornost pružanja digitalne pismenosti. Različitim programima i edukacijama biblioteke pomažu korisnicima u korištenju računara, interneta, elektronskih knjiga i drugih digitalnih resursa kao i pretraživanja elektronskih kataloga i baza podataka.

¹⁹ Milunović, Dragana. *Biblioteke za decu i njihovi psihološki aspekti*. Glasnik Narodne biblioteke Srbije. 1 (2003)

²⁰ Milunović, Dragana. *Biblioteke za decu i njihovi psihološki aspekti*. Glasnik Narodne biblioteke Srbije. 1 (2003)

4. Specifičnosti JU Biblioteka Sarajeva

Javna ustanova Biblioteka Sarajeva jedna je od 13 ustanova kulture u Kantonu Sarajevo. Trenutno ima 48 zaposlenih radnika, mrežu od 17 pozajmnih odjeljenja na prostoru Kantona, 10 čitaonica, te posebne depoe za čuvanje vrijedne i raritetne građe i serijskih/periodičnih publikacija.

Biblioteka posjeduje vrijedne kolekcije knjiga, a kao posebni fondovi izdvajaju se Zavičajna, Sarajevska i Spomenička zbirka, fond strane knjige, digitalizirana kolekcija i elektronske knjige, multimedijalna građa, te zbirke edukacionih sredstava za najmlađe. Biblioteka ima značajnu ulogu u doprinosu unapređenja obrazovnog nivoa stanovništva i očuvanju kulturne baštine, a kao kulturno i informacijsko središte Sarajeva svojim sugrađanima i gostima grada osigurava pristup informacijama i kulturnim sadržajima za potrebe stručnog i naučnog rada, cjeloživotnog učenja, informiranja i razonode. Jedan od ciljeva Biblioteke jeste da podrži i osigura osnovne uvjete za kulturni razvitak pojedinca i društvenih skupina te da kroz svoje programske aktivnosti i usluge na viši nivo podigne kvalitetu kulturnog života lokalne zajednice. U svakodnevnom radu Biblioteka nastoji zadovoljiti korisničke potrebe, te privući nove korisnike bibliotečkih usluga. Također, Biblioteka kontinuirano radi na nabavci nove/aktuelne bibliotečke građe, čuvanju i zaštiti stare i rijetke knjige i periodike, osigurava pristup lokalnim, regionalnim i globalnim izvorima znanja i informacija, prati savremeni razvoj bibliotečke djelatnosti u svijetu, te inicira i predlaže primjenu modernih, efikasnih i cjelovitih rješenja i dostignuća u ovoj djelatnosti. Procesom digitalizacije daje poticaj razvoju kreativne industrije u okviru institucija kulture, upravljanju trajnim arhivima, demokratizaciji pristupa javnom dobru i podizanju nivoa svijesti o značaju i potrebi zaštite i prezentacije dokumentarnog naslijeđa.²¹

JU Biblioteka Sarajeva u svom sastavu ima 17 pozajmnih bibliotečkih odjeljenja od kojih je većina mješovita (osigurava informacijske potrebe širokog spektra korisnika od djece do odraslih) i dva pozajmna odjeljenja isključivo za djecu i mlade – *Dječija biblioteka Radićeva* i *Dječija kuća*.

Dječije odjeljenje / čitaonica koje osim slikovnica i pojmovnika namijenjenih djeci predškolskog uzrasta, posjeduje i veliki izbor dječije književnosti i obavezne lektire. Tu je i čitalački klub za najmlađe kao i čitaonica sa 20 čitalačkih mjesta. U ovoj čitaonici

²¹ Zvanična web stranica JU Biblioteka Sarajeva <https://www.bgs.ba/info/>

*zastupljeni su razni obrazovni, kulturni i programski sadržaji koji su prilagođeni djeci predškolskog uzrasta. Djeca ovdje listaju slikovnice; slušaju, prepričavaju i izmišljaju priče i pjesmice; sudjeluju u kreativnim radionicama; modeliraju i crtaju; glume, plešu i sviraju zajedno sa svojim vršnjacima i slično; a sve to da bi obogatili svoje znanje i razvili vlastitu kreativnost još u najranijem dobu.*²²

Važno je napomenuti da u sklopu *Dječije biblioteke Radićeva* djeluje i *Dječija čitaonica Bubamara* koja je otvorena 1997. godine prvobitno kao igraonica. Dječija čitaonica Bubamara okuplja djecu predškolskog uzrasta koji u biblioteci pohađaju edukativni program kao pripremu za polazak u školu.²³ O historijskom pregledu nastanka Dječije biblioteke Radićeva neće biti govora u ovom radu nego će akcenat biti stavljen na programske aktivnosti i usluge koje je ovo pozajmno odjeljenje (i druga pozajmna odjeljenja Biblioteke Sarajeva) sprovedo u periodu od 2012. do 2023. godine o čemu je riječ u sedmom poglavlju.

*U "Dječijoj kući", općina Novo Sarajevo, nalazi se pozajmno odjeljenje JU "Biblioteka Sarajeva" i jedno je od rijetkih koje je namjenski građeno da bude bibliotečki prostor. Pored slikovnica i pojmovnika namijenjenih djeci predškolskog uzrasta, ovo odjeljenje posjeduje i veliki izbor dječije književnosti i obavezne lektire za učenike osnovne i srednje škole, aktuelne i vrijedne naslove popularne književnosti za odrasle, beletristiku, stripove i nešto manji fond stručne literature. Korisnicima su na raspolaganju i računari, elektronski čitači knjiga, micro:bit-ovi (mikro računari) na kojima će se mladi korisnici podučavati osnovama programiranja i sl. Također, planirano je da se u biblioteci održavaju i razni obrazovni, kulturni i programski sadržaji koji su prilagođeni djeci i mladima, poput škole stripa, tematskih / kreativnih radionica... a sve to da bi obogatili svoje znanje i razvili vlastitu kreativnost još u najranijem dobu.*²⁴

Pozajmno odjeljenje Dječija kuća je otvoreno 2019. godine u bivšem Pionirskom centru „Boško Buha“.²⁵

Najveći dio programskih aktivnosti usmjerenih na djecu i mlade se realizira na navedenim dječijim odjeljenjima JU Biblioteka Sarajeva - u *Dječijoj biblioteci Radićeva* i *Dječijoj kući*

²² <https://www.bgs.ba/odjeljenje-5-radiceva-7/>

²³ <https://www.facebook.com/groups/118829064847638/>

²⁴ <https://www.bgs.ba/odjeljenje-12-17-djecija-kuca/>

²⁵ <https://startbih.ba/clanak/danas-svecano-otvorenje-djecje-kuce-novo-sarajevo/106562>

ali naravno ne treba zanemariti i sva ostala *mješovita* pozajmna odjeljenja. O programskim aktivnostima i uslugama za djecu i mlade koje su realizirane na pozajmnim odjeljenjima JU Biblioteka Sarajeva bit će detaljnije izneseno u sedmom poglavlju.

5. Djeca i mladi kao korisnici

Karakteristike ciljne skupine djece i mladih kao korisnika biblioteke te potrebe i izazovi u pružanju usluga

Karakteristike ciljne skupine djece i mladih kao korisnika biblioteke su vrlo specifične jer se u ovoj grupi korisnika prepoznaju različite faze razvoja, interesovanja i potrebe koje biblioteke moraju uzeti u obzir prilikom organizacije svojih usluga i programskih aktivnosti.

„Djeca su korisnici narodne knjižnice, knjižnica je odgovorna čitavoj lokalnoj dječjoj populaciji, ne samo sadašnjim korisnicima. Osmišljavanje usluga mora biti određeno potrebama djece.“²⁶

U literaturi se često govori kako dobro osmišljene bibliotečke usluge trebaju biti usmjerene na razvoj i odrastanje samih korisnika – djece i mladih.

*Narodne knjižnice imaju posebnu odgovornost u podupiranju učenja čitanja i promicanju knjiga i druge građe za djecu. Knjižnica mora organizirati posebne događaje za djecu, kao što je pričanje priča i aktivnosti vezane za knjižnične službe i izvore. Djecu treba ohrabrivati da se koriste knjižnicom od malih nogu jer to povećava vjerojatnost da će i ostati korisnici knjižnice.*²⁷

Djeca i mladi kao korisnici biblioteke često imaju različite ciljeve kada je u pitanju korištenje bibliotečkih resursa. Ključni faktori koji oblikuju njihove potrebe su uzrast, interesovanja kao i obrazovne potrebe. Stoga je važno napraviti razliku između ove dvije kategorije korisnika mada se često u planiranju i realizaciji programskih aktivnosti ne uzima u obzir ova različitost.

Mladi kao korisnici narodne knjižnice čine specifičnu skupinu koja ima drukčije potrebe i interese od djece i odraslih korisnika. Uvjet za stvaranje knjižničnih programa i usluga u narodnim knjižnicama za ovu populaciju jest poznavanje i uvažavanje njihovih specifičnosti i

²⁶ PULMAN smjernice. PULMAN Digital Guideline Manuals. Dostupno na: https://www.europeana.eu/en/item/2058617/https_svevid_locloudhosting_net_files_original_f72011d08986c64c9ead8a2bb825dd22_pdf /pristupljeno 29.11.2024. godine/

²⁷ IFLA, Sekcija knjižnica za djecu i mladež. *Smjernice za knjižnične usluge za djecu*. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2004

*različitosti i s tim u vezi različitih informacijskih potreba i čitateljskih interesa, uključujući intenzivan razvoj tehnologije koja se odražava na pristup mladih informacijama i njihov interes za čitanje.*²⁸

*Starija populacija dece koristi biblioteku i za formalno učenje, pre svega da bi došla do pomoćne literature uz školski program, ali i za sticanje informacija korisnih za svakodnevni život i probleme mladih, ili onih informacija koje su u vezi sa njihovim posebnim interesovanjima ili hobiem.*²⁹

Razlika između djece i mladih kao korisnika biblioteke važna je jer se njihove potrebe u pogledu usluga, pristupa i sadržaja značajno razlikuju.

Djeca se uglavnom oslanjaju na roditeljsku podršku u odabiru i korištenju bibliotečkih resursa a često i traže pomoć bibliotekara i knjižničara u odabiru prikladne i zanimljive literature. Oni više koriste usluge koje se odnose na igru i učenje kroz zabavu.

“Djetetove želje pri odabiru slikovnice igraju veliku ulogu. Naravno da odabir slikovnice treba usklađivati s djetetovim željama, ali bi prije trebao postojati određeni stav roditelja u odnosu na to koje su slikovnice prikladne za dijete.”³⁰

Mladi su više samostalni u odabiru bibliotečke građe. Oni često traže specifične informacije za školske projekte, saminarkse radove, referate i zadaće, ali i zabavne ili istraživačke sadržaje ili se rukovode preporukama svojih vršnjaka ili ono što su sami pronašli na platformama koje njih zanimaju i društvenim mrežama na kojima provode veliki dio svoga slobodnog vremena.

„Uvjet za stvaranje knjižničnih programa i usluga u narodnim knjižnicama za ovu populaciju jest poznavanje i uvažavanje njihovih specifičnosti i različitosti i s tim u vezi različitih

²⁸ Stričević I, Jelušić S. *Knjižnične usluge za mlade : modeli i koncepti*. Vjesnik bibliotekara Hrvatske. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/81288> /pristupljeno 21.3.2024./

²⁹ Milunović, Dragana. *Biblioteke za decu i njihovi psihološki aspekti*. Glasnik Narodne biblioteke Srbije. 1 (2003)

³⁰ Jelušić, Srećko. *Dječja knjižnica u razvijanju čitateljske kulture u obitelji (Priopćenje o projektu: Istraživanje čitateljskih interesa i informacijskih potreba djece i mladih)*. ŽIVOT I ŠKOLA br. 14(2/2005.)

informacijskih potreba i čitateljskih interesa, uključujući intenzivan razvoj tehnologije koja se odražava na pristup mladih informacijama i njihov interes za čitanje.“³¹

Bibliotečki prostori mladima pružaju važne prostore za socijalizaciju organizujući klubove čitanja, radionice, tematska događanja, razgovore sa autorima ili filmske projekcije i druženja sa vršnjacima.

*Djeca i mladi tretiraju se posljednjih desetljeća od strane međunarodne bibliotečke zajednice kao posebne korisničke skupine kojima su potrebne posebne usluge i programi. ... Dječije biblioteke namijenjene su ne samo djeci predškolske i školske dobi i njihovim roditeljima, odgajateljima i učiteljima, nego i bebama i maloj djeci, kao i njihovim roditeljima i drugim članovima porodice.*³²

JU Biblioteka Sarajeva prepoznala je značaj postojanja dječijih bibliotečkih odjeljenja i specijaliziranih fondova i zbirki za djecu i mlade, što je dovelo do razvoja programa i usluga posebno usmjerenih ka ovoj ciljnoj grupi korisnika. Osim izgradnje bogatih i značajnih fondova koji uključuju slikovnice, knjige, časopise, didaktičke materijale, micro:bitove, BOSON setove, STEAM setove i druge resurse prilagođene uzrastu, biblioteka je osmislila i realizovala niz aktivnosti koje uključuju organizaciju kreativnih radionica, čitalačkih programa, edukativnih igara, te drugih kulturnih i obrazovnih događanja. Cilj ovih programa je promocija pismenosti te poticanje čitalačkih navika.

³¹ Stričević I, Jelušić S. *Knjižnične usluge za mlade : modeli i koncepti*. Vjesnik bibliotekara Hrvatske. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/81288> /pristupljeno 21.3.2024./

³² Kasapović, Indira. *Poticanje djece na čitanje u biblioteci, vrtiću i porodici*. Zenica: Opća biblioteka Zenica, 2011

6. Međunarodne smjernice i standardi koje podržavaju bibliotečke usluge za djecu i mlade

Biblioteke u svojoj općoj misiji imaju osnovni zadatak - pružati usluge koje zadovoljavaju potrebe svih svojih korisnika, uključujući djecu i mlade. Za razvoj i unapređenje kvalitetnih bibliotečkih usluga koje su usmjerene na djecu i mlade, međunarodne organizacije pružaju smjernice i standarde koji osiguravaju da se ove usluge temelje na univerzalnim vrijednostima, pristupačnosti i inkluziji.

IFLA-ine Smjernice za knjižnične usluge za djecu od rođenja do 18 godine

*IFLA-ine Smjernice za knjižnične usluge za djecu od rođenja do 18 godina života mogu se koristiti kao potpora razvoju i napretku knjižničnih usluga za djecu u svim dijelovima svijeta. Ove Smjernice promiču i potiču razvoj učinkovitih knjižničnih usluga za djecu različitih sposobnosti tako što usmjeravaju međunarodnu knjižničnu zajednicu u pitanjima dječjih potreba i prava na informacije, pismenost i čitanje. Namjera je pomoći narodnim knjižnicama u implementaciji kvalitetnih usluga za djecu u digitalnom dobu i prepoznavanju promjena u zadaćama knjižnica u suvremenom društvu.*³³

Ove smjernice nude detaljne preporuke i upute za razvoj i implementaciju usluga za djecu i mlade, uključujući različite preporuke o prostorima, zbirkama, digitalnim resursima i programima i stručnim uposlenicima.

IFLA-ine Smjernice za knjižnične usluge za djecu

„Svrha je ovih smjernica pomoći narodnim knjižnicama u različitim zemljama svijeta da uvedu visokokvalitetne usluge za djecu.“³⁴

Ove smjernice ističu važnost biblioteka kao centara za učenje, obrazovanje i razvoj djece i naglašavaju odgovornost bibliotekara i knjižničara u stvaranju okruženja koje potiče djecu na čitanje, kreativnost i kritičko mišljenje. Smjernice su namijenjene stručnim uposlenicima biblioteke i donosiocima odluka u bibliotekama.

³³ *IFLA-ine smjernice za knjižnične usluge za djecu od rođenja do 18 godina*. Sastavila IFLA-ina Sekcija za knjižnične usluge za djecu i mladež. Dostupno na: https://www.ifla.org/wp-content/uploads/2019/05/assets/libraries-for-children-and-ya/publications/ifla-guidelines-for-library-services-to-children_aged-0-18-hr.pdf /pristupljeno 22.3.2024./

³⁴ *IFLA-ine Smjernice za knjižnične usluge za djecu*. Sastavila IFLA-ina Sekcija za knjižnične usluge za djecu i mladež. Dostupno na: <https://www.ifla.org/wp-content/uploads/2019/05/assets/libraries-for-children-and-ya/publications/guidelines-for-childrens-libraries-services-hr.pdf> /pristupljeno 22.3.2024. godine/

UNESCO-ov i IFLA-in Manifest za javne biblioteke

Ovaj Manifest izražava UNESCO-vo uvjerenje da je narodna knjižnica pokretačka snaga u obrazovanju, kulturi, društvenom uključivanju i informiranju, te ključni čimbenik održivog razvoja i osobnog ostvarenja kroz poticanje mira i duhovno blagostanje. UNESCO stoga potiče nacionalne i lokalne vlasti da pruže podršku narodnim knjižnicama i aktivno se uključe u njihov razvoj. ³⁵

IBBY (International Board on Books for Young People) ³⁶

Međunarodno vijeće za dječju knjigu je globalna neprofitna organizacija čija je osnovna misija promovisanje međunarodnog razumijevanja i komunikacije kroz dječju književnost. Ovo vijeće osnovano je 1953. godine te povezuje pojedince (bibliotekare, autore i nastavno osoblje) i organizacije (biblioteke i izdavačke ustanove) koji promovišu važnost uloge knjiga u odgoju i obrazovanju djece i mladih.

³⁵ IFLA-in i UNESCO-ov Manifest za narodne knjižnice, 2022. Dostupno na: <https://www.ifla.org/public-library-manifesto/> /pristupljeno 28.11.2024./

³⁶ <https://www.ibby.org/>

7. Primjeri programskih aktivnosti i usluga za djecu i mlade u JU Biblioteka Sarajeva u periodu 2012 – 2023. godine

U navedenom periodu JU Biblioteka Sarajeva kontinuirano je razvijala i implementirala različite programske aktivnosti i usluge kako bi zadovoljila specifične potrebe djece i mladih kao korisnika biblioteke ali istovremeno i privukla nove korisnike i promovisala svoje programe i usluge.

Kroz raznovrsne projekte, radionice, literarne susrete, izložbe, edukativne programe te saradnje sa različitim ustanovama, biblioteka je pružala prostor i resurse za razvoj čitalačkih navika, kreativnog izražavanja i kritičkog mišljenja među djecom i mladima. Takođe, nastojala je prilagoditi svoje aktivnosti savremenim trendovima, uključujući digitalizaciju, multimedijalne sadržaje i inovativne pristupe učenju.

Na svim pozajmnim odjeljenjima realizovane su različite programske aktivnosti, koje su bile prilagođene specifičnim uslovima i prostoru svakog odjeljenja. Svako odjeljenje je, uzimajući u obzir svoj kapacitet, korisničku strukturu i mogućnosti prostora, organizovalo aktivnosti koje odgovaraju potrebama i interesovanjima korisnika, posebno djece i mladih. Programi su obuhvatali raznovrsne radionice, čitalačke susrete, kreativne i edukativne aktivnosti, kao i specifične projekte koji su doprinjeli razvoju čitalačkih navika, kreativnosti ali i promocije same biblioteke i njenih usluga.

„Ambijent biblioteke treba da bude specijalno osmišljen za dečje potrebe i da odgovara dečjoj psihologiji, kao i da bude odvojen od ostalih delova biblioteke ako se radi o odeljenju javne biblioteke opšteg tipa.“³⁷

Najznačajnije programske aktivnosti su one koje su realizirane na dječijim pozajmnim odjeljenjima i onim mješovitog tipa s obzirom na smještajne kapacitete i posebno odvojen bibliotečki fond za djecu i mlade uzimajući u obzir i dodatnu educiranost i vještine stručnih uposlenika – bibliotekara i knjižničara koji se mogu definisati kao odgojno-obrazovni specijalisti.

Od dječjih knjižničara zahtijeva se da posjeduju čitav niz vještina i osobina, kao što su vještine međuljudskih odnosa, socijalna osvještenost, vještine timskog rada i vodstva te

³⁷ Milunović, Dragana. *Biblioteke za decu i njihovi psihološki aspekti*. Glasnik Narodne biblioteke Srbije. 1 (2003)

*kompetentnost u praksama i postupanjima u organizacijama u kojima rade. Važno je da knjižnični djelatnici posjeduju stručna znanja o uslugama za djecu, uključujući stručno znanje i napredno poznavanje teorija o razvoju djece i dječje psihologije. Učinkovite i profesionalne dječje knjižnice zahtijevaju educirane i predane dječje knjižničare koji će osmišljavati, planirati, organizirati, provoditi, upravljati i vrednovati usluge i programe u skladu s potrebama djece i njihovih obitelji u zajednici u kojoj knjižnica djeluje.*³⁸

*Istina je da je dobro opremljena biblioteka i pristup raznim materijalima i izvorima informacija stimulativna okolina za razvoj kulture čitanja, ali je radi demisticifiranja i depersonificiranja biblioteke neophodno isticati da sama biblioteka sa svojim zbirkama i uslugama predstavlja tek materijalnu osnovu za eventualno buđenje interesa za čitanje i prvu stepenicu u nekom obuhvatnijem radu s aktuelnim i potencijalnim korisnicima bibliotečkih usluga. Za učinkovito podsticanje čitanja potreban je kompetentan, primjereno educiran i motiviran kadar koji će postepeno, na osnovu odgovarajućeg programa, djelovati prema određenim ciljevima.*³⁹

Kao što je predhodno navedeno, podaci o programskim aktivnostima preuzeti su iz zvaničnih *Godišnjih Izvještaja o radu Službe za rad sa korisnicima bibliotečkih usluga JU Biblioteka Sarajeva*. Period analize programskih aktivnosti i usluga pozajmnih odjeljenja JU Biblioteka Sarajeva obuhvata razdoblje od 2012. do 2023. godine jer omogućava sagledavanje razvoja i kontinuiteta programskih usluga, kao i uvida u njihov napredak. Napredak realizacije programskih aktivnosti i usluga jasno se odražava na povećan broj posjeta djece i mladih, što je vidljivo iz statistike broja posjeta po kategorijama članova dobivenih iz COBISS-a što se može detaljno vidjeti u prilogu: *Posjeta članova po kategoriji člana za transakcije (po mjesecima) za period od 2012. do 2023. godine iz COBISS- a*. Važno je napomenuti da od 2012. godine *Služba za rad sa korisnicima bibliotečkih usluga JU Biblioteka Sarajeva* izrađuje standardizirane, obuhvatne i precizne statističke i narativne godišnje izvještaje koji omogućavaju praćenje i analizu programskih aktivnosti i usluga što u ranijim godinama to nije bio slučaj.

³⁸ IFLA-ine smjernice za knjižnične usluge za djecu od rođenja do 18 godina. Sastavila IFLA-ina Sekcija za knjižnične usluge za djecu i mladež.

³⁹ Kasapović, Indira. *Poticanje djece na čitanje u biblioteci, vrtiću i porodici*. Zenica: Opća biblioteka Zenica, 2011

U 2012. godini JU Biblioteka Sarajeva organizovala je rad sa korisnicima bibliotečkih usluga na osamnaest pozajmnih odjeljenja na kojima su se realizovale različite programske aktivnosti i usluge za djecu i mlade. U nastavku rada izdvojiću one najznačajnije.

Centralno pozajmno odjeljenje je najveće pozajmno odjeljenje u sklopu Biblioteke Sarajeva i kao takvo je namijenjeno odraslim korisnicima. Međutim značajan broj djece i mladih koristi usluge ovog odjeljenja. *Centralno odjeljenje je najveće pozajmno odjeljenje i nalazi se u prizemlju matične zgrade u centru grada. Prvenstveno je namijenjeno odraslim čitateljima i korisnicima koji imaju kompleksnije zahtjeve (studenti, profesori, naučni radnici i sl.). Pored bogatog fonda domaće i svjetske književnosti, ima i posebno odvojen odjel stručne literature iz svih oblasti prirodnih i društvenih nauka. Osim fonda u slobodnom pristupu daje na korištenje i posebno čuvanu bibliotečku građu pohranjenu u specijalnim depoima i dostupnu isključivo u Centralnoj čitaonici koja je smještena u istoj zgradi. U ovom odjeljenju je i centralni katalog Biblioteke Sarajeva.*⁴⁰ U navedenoj godini organizovane su posjete učenika osnovnih škola: „Nafija Sarajlić“, „Đulistan“ i „Grbavica II“ i učenika srednjih škola: Srednja poslovno-komercijalna i trgovačka škola Sarajevo i Perzijsko-bosanskog koledža sa ciljem upoznavanja sa bibliotečkim fondom u otvorenom pristupu ali i sa specijalnim zbirkama koje su dostupne korisnicima bibliotečkih usluga u Centralnoj Čitaonici. Na ovom odjeljenju obilježen je i Međunarodni dan pismenosti uz izložbu „Razvoj štamparstva i pismenosti od najstarijih vremena do danas“ i Međunarodni dan dječijih prava.

Pozajmno odjeljenje Višnjik je „mješovito pozajmno odjeljenje namijenjeno korisnicima svih uzrasta. Dio općeg fonda, osim obavezne lektire za učenike osnovnih i srednjih škola, sadrži i izabrane naslove lijepe književnosti za djecu i odrasle, te nešto manji fond naučno-popularne i stručne literature (uglavnom iz oblasti društvenih nauka).“⁴¹ U 2012. godini na odjeljenju je obilježen Međunarodni dan dječijih prava uz posjete učenika osnovnih škola: „Alija Nametak“ i učenike srednjih škola: „Srednja zubotehnička škola“ i „Druga gimnazija“.

Dječija biblioteka Radićeva kao odjeljenje koje je namijenjeno djeci predškolskog uzrasta i učenicima osnovnih škola je u toku 2012. godine organizovalo niz aktivnosti usmjerenih upravo na ove kategorije korisnika. U navedenoj godini realizirano je mnoštvo edukativnih i kreativnih radionica, promocija zbirki pjesama za djecu, druženja sa autorima i predstavljanje

⁴⁰ <https://www.bgs.ba/odjeljenje-1-mis-irbina-4/>

⁴¹ <https://www.bgs.ba/odjeljenje-2-visnjik-46/>

književnog kluba u okviru Festivala Sarajevska zima i Summer Book Fest. Obilježeni su značajni datumi: Dan nezavisnosti Bosne i Hercegovine, Međunarodni dan žena, Dan grada Sarajeva, Međunarodni dan dječije knjige, Dan očeva, Međunarodni dan pismenosti i niz drugih. Kroz projektat „Od ideje i knjige“ korisnici biblioteke su se upoznali sa pojmovima autor-pisac, lektor, ilustrator, izdavač, štamparija, urednik i sl. Projekat „*Knjige u cipelama*“ okupio je učenike osnovnih škola i dječije autore iz Hrvatske. U okviru ovog projekta održan je okrugli sto na temu „*Književnost za djecu: kanoni, narodi, politike – Hrvatska – Bosna i Hercegovina*“ i druženje sa mladima uz zajedničko čitanje i razgovor o pročitano. ⁴² Obilježavanjem Dječije nedjelje korisnici biblioteke bili su uključeni u program koji je imao za cilj promociju dječijih prava.⁴³ Važno je istaći i brojne posjete polaznika predškolskih ustanova i učenika osnovnih i srednjih škola.

Pozajmno odjeljenje Dobrinja je “mješovito pozajmno odjeljenje koje osim knjižnog fonda u slobodnom pristupu posjeduje i dio bibliotečke građe (leksikoni, rječnici, enciklopedije...) namijenjene samo za korištenje u čitaonici, kapaciteta šest čitalačkih mjesta.“ ⁴⁴ U toku 2012. godine na pozajmnom odjeljenju Dobrinja realizovane su posjete polaznika predškolske ustanove JU Djeca Sarajeva kao i učenika osnovnih škola: „Osman Nuri Hadžić“, „Skender Kulenović“, „Ćamil Sijarić“ i „Aleksa Šantić“. Također su obilježeni i važni datumi uz izložbe knjiga, kratke prezentacije, interaktivne radionice i predstave u kojima su učestvovali korisnici kao što su Međunarodni dan dječije knjige, Svjetski dan poezije, Svjetski dan pozorišta za djecu i mlade, Međunarodni dan pismenosti, Međunarodni dan dječijih prava. Na pozajmnom odjeljenju Dobrinja realizovano je i Međunarodno pjesničko poslijepodne u okviru *Sarajevskih dana poezije*. ⁴⁵

Pozajmno odjeljenje Grbavica je mješovito pozajmno odjeljenje koje je namijenjeno svim korisnicima uz izdvojeni bibliotečki fond za djecu i mlade. Na ovom odjeljenju realizovane su posjete učenika osnovnih škola uz obilježavanje važnih datuma kao što su Međunarodni dan pismenosti uz predstavljanje UNESCO-ovog konkursa za mlade na temu „Čitanje je

⁴² <https://radiosarajevo.ba/metromahala/kultura/međunarodni-knjizevni-susret-knjige-u-cipelama/92974>

⁴³ <https://www.klix.ba/vijesti/bih/djecica-pustila-balone-i-pozeljela-da-mir-i-ljubav-vladaju-svijetom/121001088>

⁴⁴ <https://www.bgs.ba/odjeljenje-7-omladinskih-radnih-brigada-2/>

⁴⁵ <https://radiosarajevo.ba/metromahala/kultura/pocinju-sarajevski-dani-poezije/81726>

promijenilo moj život“ te je pokrenuta facebook grupa „Klub čitanja Grbavica“⁴⁶ sa ciljem da učenicima pomogne u pisanju projekata promocije pismenosti u lokalnoj zajednici.

Pozajmno odjeljenje Vratnik je u mješovito pozajmno odjeljenje. U toku 2012. godine realizovana je promocija knjiga perzijskih autora za djecu i multimedijalna izložba „Kraljica od Sabe“. Na odjeljenju su obilježeni značajni dani kao što je Međunarodni dan pismenosti uz projekat „Dani ćirilice“ i „Od ideje do knjige – kako nastaje knjiga?“

Američki kutak je zajednički projekt Biblioteke Sarajeva i Ambasade Sjedinjenih Američkih Država u Bosni i Hercegovini. Posjeduje knjižni fond od preko 2.000 naslova na engleskom jeziku, zatim časopise i dnevne novine iz SAD-a (*The Wall Street Journal*, *Herald Tribune*, *Financial Times*, *te Newsweek*, *Times*, *The New Yorker*, *National Geographic*, *Vogue*), vrijednu zbirku američkih dokumentarnih i klasičnih filmova, Internet klub sa šest računara, čitaonicu, te info-punkt. U prostranom i ugodnom ambijentu ovog odjela održavaju se i razne programske aktivnosti.⁴⁷ U Američkom kutku organizovano je veče čitanja poezije pod nazivom „Stvaralaštvo bosanske djece na engleskom jeziku“ kao i različite edukativno/kreativne radionice na engleskom jeziku i književni klubovi.

U 2013. godini JU Biblioteka Sarajeva organizovala je rad sa korisnicima bibliotečkih usluga na osamnaest pozajmnih odjeljenja. Na većini pozajmnih odjeljenja organizovane su različite programske aktivnosti i usluge za djecu i mlade. U nastavku rada izdvojiću one najznačajnije.

Centralno pozajmno odjeljenje je u toku ove godine obilježilo značajne datume poput Međunarodnog dana pripovijedanja, Svjetskog dana knjige i autorskih prava uz posjete učenika osnovnih škola: „Ćamil Sijarić“ i „Čengić Vila“. Na odjeljenju je upriličena i izložba knjiga „Pročitaj knjigu, podijeli priču“.

Pozajmno odjeljenje Višnjik je u toku 2013. godine obilježilo datume poput Međunarodnog dana pripovijedanja, Svjetskog dana knjige i autorskih prava, Međunarodnog sedmice dječijih prava. U okviru obilježavanja ovih datuma realizirane su izložbe knjiga, posjete učenika osnovnih škola i časovi lektire u biblioteci.

Multimedijalni centar Mak je kao i druga pozajmna odjeljenja obilježio Međunarodni dan dječije knjige, Svjetski dan knjige i autorskih prava i Međunarodni dan ljudskih prava. U toku

⁴⁶ https://www.facebook.com/groups/BibliotekaGrbavica/?locale=bs_BA

⁴⁷ <https://www.bgs.ba/americki-kutak/>

godine realizovane su promocije knjiga i priručnika za učenike i nastavnike srednjih škola - „Zumiraj prava u školi“, „Mome djetetu“ i „Eseji, interpretacije i prikazi“ autorice Milice Lazić-Bošković uz učešće učenika srednjih škola.

Pozajmno odjeljenje Ćumurija je u toku 2013. godine uspješno realizovalo projekat „Moja biblioteka“. U okviru ovog projekta bibliotekari provode kontinuirani program poučavanja i osposobljavanja učenika za samostalni rad na izvorima informacija i znanja te potiču iznajmljivanje knjiga i drugih informacijskih medija u biblioteci. Bibliotekari i knjižničari posjeduju znanja i vještine potrebne za pružanje informacija i rješavanje informacijskih problema kao i stručnost za korištenje različitih izvora. Ovim projektom podržavaju se IFLA-ine smjernice za rad sa djecom i mladima sa posebnim akcentom na obrazovanje. *Svako bi dijete trebalo poznavati svoju lokalnu knjižnicu i u njoj se ugodno osjećati te posjedovati vještine neophodne za snalaženje u bilo kojoj knjižnici... Narodne biblioteke imaju posebnu odgovornost u podupiranju učenja čitanja i promicanju knjiga i druge građe za djecu. Biblioteka mora organizirati posebne događaje za djecu, kao što je pričanje priča i aktivnosti vezane za bibliotečke službe i izvore.*⁴⁸ U toku godine obilježeni su i značajni datumi vezani za književno-kulturno i umjetničko stvaralaštvo kao što su Svjetski dan pripovijedanja i Svjetski dan knjige i autorskih prava.

Dječija biblioteka Radićeva je u toku 2013. godine realizovala značajne programe i projekte sa ciljem promocije pisane riječi, kulture čitanja i biblioteke općenito. Najznačajniji projekti u toku godine bili su „Zimski raspust u Biblioteci“, „Moja biblioteka“, „Sarajevski dani poezije –književno popodne sa osnovcima“ i „Biblioteka kao resurs u inkluziji djece sa poteškoćama u razvoju“⁴⁹. Ovim projektom Biblioteka Sarajeva je dobila savremenu bibliotečku građu koja obuhvata knjige i pomagala za podršku u radu i edukaciji djece sa poteškoćama u razvoju. „Dječji knjižničari u radu s lokalnom zajednicom trebaju pokazati posvećenost raznolikosti, inkluziji i socijalnoj pravednosti ponudom usluga, programa i građe koji odražavaju specifične potrebe zajednice te aktivnim uključivanjem i osluškivanjem zajednice.“⁵⁰ Projekat koji se izdvaja u ovoj godini je „Festival Pazi knjiga“ u saradnji sa

⁴⁸ IFLA Sekcija biblioteka za djecu i omladinu, Smjernice za bibliotečke usluge za djecu. Dostupno na: <https://www.ifla.org/wp-content/uploads/2019/05/assets/libraries-for-children-and-ya/publications/guidelines-for-childrens-libraries-services-hr.pdf> /pristupljeno: 28.11.2024./

⁴⁹ <https://muslimaidbih.org/aktuelnosti/završena-implementacija-projekta-biblioteka-kao-resurs-u-inkluziji-djece-sa-potesocama-u-razvoju/>

⁵⁰ IFLA-ine smjernice za knjižnične usluge za djecu od rođenja do 18 godina. Sastavila IFLA-ina Sekcija za knjižnične usluge za djecu i mladež. Dostupno na: <https://www.ifla.org/wp->

dječijim autorima i ilustratorima iz Hrvatske uz realizaciju književno-likovnih radionica sa djecom predškolskog uzrasta.⁵¹

Pozajmno odjeljenje Dobrinja je u toku 2013. godine uspješno realizovalo projekat „Moja biblioteka“ sa učenicima osnovnih škola: „Osman Nuri Hadžić“, „Skender Kulenović“, „Ćamil Sijarić“ i „Aleksa Šantić“ kao i niz aktivnosti u okviru projekta „Zimski raspust u biblioteci“.

Pozajmno odjeljenje Hadžići „namijenjeno je svim uzrastima i strukturama čitalaca. Posjeduje odvojene odjeljke dječije knjige, lektirnih izdanja, popularne književnosti, beletristike, te dio stručnog fonda (uglavnom iz oblasti društvenih nauka). U ovom odjeljenju nalazi se i manja čitaonica sa osam čitalačkih mjesta.“⁵² U toku 2013. godine na odjeljenju su obilježeni Svjetski dan knjige i autorskih prava i Međunarodni dan ljudskih prava kao i promocije knjiga i druženja sa autorima za djecu i najmlađom spisateljicom poezije u BIH Rahmanom Kolenda.

Pozajmno odjeljenje Alipašin most „je pozajmno odjeljenje koje je namijenjeno korisnicima svih uzrasta i struktura. U sklopu ovog odjeljenja nalazi se i manja čitaonica sa osam čitalačkih mjesta. Osim knjižnog fonda u slobodnom pristupu, tu je i uži izbor priručne i referentne literature, kao i dnevna štampa (Dnevni avaz, Oslobođenje) koja je dostupna u čitaonici.“⁵³ Na pozajmnom odjeljenju obilježeni su značajni datumi kao što je Međunarodni dan pripovijedanja, Svjetski dan knjige i autorskih prava. Uspješno su realizovani projekti „Moja biblioteka“, „Družimo se u biblioteci“. Neke od radionica realiziranih u okviru navedenih projekata su: „Naučimo ćirilicu“ i „Od ideje do knjige-kako nastaje knjiga?“.

Njemačka čitaonica djeluje u sastavu Biblioteke Sarajeva od 1996. godine. Kao dio Goethe Instituta Njemačka čitaonica ima aktivnu ulogu u pridobijanju prijatelja Njemačke i njegovanju njemačkog jezika i kulture. U ovom odjeljenju nalazi se i Internet klub, a od bibliotečke građe posjeduje oko 7.000 publikacija (uglavnom na njemačkom jeziku) iz oblasti književnosti, nauke, umjetnosti, historije, te veliki broj priručne i referentne literature,

[content/uploads/2019/05/assets/libraries-for-children-and-ya/publications/ifla-guidelines-for-library-services-to-children_aged-0-18-hr.pdf](https://www.klix.ba/assets/libraries-for-children-and-ya/publications/ifla-guidelines-for-library-services-to-children_aged-0-18-hr.pdf) /pristupljeno 22.3.2024./

⁵¹ <https://www.klix.ba/magazin/kultura/djeca-crtaju-ljubav-u-biblioteci-sarajevo/131022071>

⁵² <https://www.bgs.ba/odjeljenje-11-hadzeli-175/>

⁵³ <https://www.bgs.ba/odjeljenje-15-kasima-hadzica-6/>

*stručnih i popularnih časopisa, dnevnih novina i multimedije.*⁵⁴ U toku 2013. godine Njemačku čitaonicu su posjetili brojni učenici osnovnih i srednjih škola kako bi održali časove njemačkog jezika u biblioteci te učestvovali u programu „Učionica u biblioteci / Lernort Bibliothek“. Učenici su imali priliku da koriste smartboard – interaktivnu tablu te pretražuju bibliotečki elektronski katalog Njemačke čitaonice i ostalih pozajmnih odjeljenja Biblioteke. Tokom cijele godine realizovali se se kursevi njemačkog jezika.

Američki kutak je u toku 2013. godine uspješno realizovao aktivnosti u sklopu projekta „Zimski raspust u Biblioteci“. Obilježeni su značajni datumi vezani za kulturu, historiju i umjetnost Amerike uz učešće djece predškolskog uzrasta, učenika osnovnih i srednjih škola – „Black Month History“, „Dental Health Month“, „Welcome Spring“, „St. Patricks Day“, „Mothers Day“, „Fathers Day“, „Native American Day“, „Thanksgiving Day“ te projekti poput „Spelling BEE“ u kojem su učestvovali učenici srednjih škola zajedno sa roditeljima.⁵⁵ U 2013. godini pokrenut je projekat pod nazivom „Bebe vole biblioteku – baby hour“ uz učešće bibliotekarke iz Amerike.⁵⁶ Ovaj projekat potvrđuje ono što teorija govori a odavno se primjenju u bibliotekama u Americi. „Bebe kojima roditelji redovno pričaju i čitaju nauče komunikacijske vještine na kojima se gradi jezik u „predjezičnim fazama“ znatno prije nego što počnu govoriti, pri čemu roditeljsko podsticanje može imati značajne pozitivne učinke“.

⁵⁷

U 2014. godini JU Biblioteka Sarajeva organizovala je rad sa korisnicima bibliotečkih usluga na osamnaest pozajmnih odjeljenja kao i godinu ranije. Na većini pozajmnih odjeljenja organizovane su različite programske aktivnosti i usluge za djecu i mlade. U nastavku rada izdvojiću one najznačajnije.

Multimedijalni centar Mak *nosi ime po bosanskohercegovačkom pjesniku Mehmedaliji Maku Dizdaru i jedno je od naših reprezentativnijih odjeljenja. Lociran u centru grada i opremljen najsuvremenijom tehnikom, sa prostornim kapacitetom od 100 sjedećih mjesta, pruža mogućnost realizacije različitih programskih aktivnosti – od promocija, preko izložbi, muzičkih i dramskih izvedbi, sve do projekcije filmova i drugog multimedijalnog sadržaja. U*

⁵⁴ <https://biblioteka691027029.wordpress.com/njemacka-citaonica/>

⁵⁵ <https://www.facebook.com/usembassy.bih/photos/second-annual-bih-national-spelling-bee-regional-final-at-american-corner-saraje/10151494426334431/>

⁵⁶ <https://radiosarajevo.ba/metromahala/kultura/foto-bebe-vole-biblioteku/129946>

⁵⁷ Kasapović, Indira. *Poticanje djece na čitanje u biblioteci, vrtiću i porodici*. Zenica: Opća biblioteka Zenica, 2011

ovom odjeljenju smješten je Internet klub i Hit biblioteka u kojoj su zastupljena aktuelna i vrijedna djela domaće i svjetske književne produkcije.⁵⁸ Na pozajmnom odjeljenju Multimedijalni centar Mak realizovana je posjeta polaznika predškolske ustanove „Sunce“ i učenika osnovne škole „Mirsad Prnjavorac“, članova bibliotekarske sekcije kao i učenika srednje škole „Gimnazija Obala“ uz realizaciju časa lektire.

Pozajmno odjeljenje Ćumurija je „pozajmno odjeljenje mješovitog tipa. Osim obavezne školske lektire za učenike osnovnih i srednjih škola, ovdje se nalazi i poseban odjel namijenjen najmlađim čitaocima u kojem je smještena dječija književnost i slikovnice. Najveći dio fonda predstavljaju djela domaće i svjetske književnosti, kao i stručna literatura iz književnih i historijskih nauka.“⁵⁹ U toku 2014. godine na ovom odjeljenju organizovane su posjete polaznika predškolske ustanove JU Djeca Sarajeva i učenika srednjih škola „Prva bošnjačka gimnazija“, „Gimnazija Visoko i „Srednja ugostiteljsko – turistička škola“ sa ciljem edukacije i informisanja o bibliotečkim uslugama. Sa učenicima navdenih škola realizovani su časovi lektire u biblioteci.

Dječija biblioteka Radićeva je u 2014. godini realizovala niz programskih aktivnosti za djecu predškolskog uzrasta i učenike osnovnih škola. U ovoj godini izdvaja se stalna programska aktivnost – edukativna pričaonica za djecu predškolskog uzrasta i učenike nižih razreda osnovnih škola. Ove edukativne pričaonice imaju za cilj da se kroz interaktivno zajedničko čitanje i pričanja priča razvija ljubav prema knjigama i čitanju od najranijeg uzrasta. Edukativna pričaonica pruža priliku djeci da na zabavan i edukativan način usvoje osnovne jezičke vještine, proširuju vokabular kao i da razvijaju maštu i kreativnost kroz kreativne aktivnosti vezane za konkretni sadržaj pročitanih priča. Važno je naglasiti da ove pričaonice realiziraju stručni usposlenici odjeljenja – bibliotekarke i knjižničarke koje imaju dodatnu edukaciju iz predagoško-prosvjetne oblasti. „Za učinkovito i profesionalno djelovanje dječje knjižnice potrebni su obrazovani i predani dječiji knjižničari.“⁶⁰ U 2014. godini uspješno je realizovan projekat „Zimski raspust u Biblioteci“ koji je imao za cilj da djeca i mladi svoje slobodno vrijeme u toku zimskog raspusta provedu na zabavan i edukativan način u biblioteci. U sklopu ovog projekta realizovano je više edukativnih

⁵⁸ <https://www.bgs.ba/odjeljenje-3-alipasina-6a/>

⁵⁹ <https://www.bgs.ba/odjeljenje-4-cumurija-2/>

⁶⁰ IFLA, Sekcija knjižnica za djecu i mladež. *Smjernice za knjižnične usluge za djecu*. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2004

radionica, pričaonica, kvizova i prikazivanja filmova.⁶¹ Obilježeni su značajni datumi kao što su: Dan nezavisnosti BiH, Međunarodni dan dječije knjige, Dan grada Sarajeva i drugi. U toku ove godine realizovano je nekoliko promocija i druženja sa autorima dječijih knjiga: „Kako je nastala tačka“ autorice Šeće Sejfić, „Povratak dobrih Bošnjana“ autorice Aide Zahiragić i razgovor sa Mirsadom Bećirbašićem. Ne treba zanemariti i veliki broj posjeta polaznika predškolskih ustanova i učenika osnovnih škola: „Mirsad Prnjavorac“, „Meša Selimović“, „Safvet beg Bašagić“, „Čengić Vila I“, „Vladislav Skarić“, „Velešički heroji“.

Pozajmno odjeljenje Otoka „raspolaze velikim izborom knjižnog fonda koji je prilagođen svim kategorijama korisnika. Odjeljenje ima dobru saradnju s pedagozima i nastavnicima obližnjih osnovnih škola, kao i dječijeg vrtića koji je smješten u neposrednoj blizini biblioteke.“⁶² U 2014. godini uspješno je realizovan projekat „Zimski raspust u Biblioteci“ kao i projekat „Dani otvorenih vrata“ uz interaktivne radionice „Priče o gradu“, „Zaboravljeno Sarajevo“ i „Sarajevo gdje je nekad bilo“ za učenike osnovnih škola. Na pozajmnom odjeljenju uspješno je realizovana i sekcija „Mali knjižničari“ u kojoj su djeca imala priliku da se upoznaju sa osnovama bibliotekarstva.

Pozajmno odjeljenje Dobrinja u toku 2014. godine realizuje edukativne pričaonice za djecu predškolskog uzrasta i učenike osnovnih škola kao stalnu programsku uslugu. Uspješno je realizovan i program u okviru projekta „Zimski raspust u Biblioteci“ uz učešće korisnika biblioteke. Organizovane su i posjete učenika srednjih škola: „IV Gimnazija“, „V Gimnazija“ i „Srednja škola primijenjenih umjetnosti“ i realizacija časova lektire u biblioteci.

Pozajmno odjeljenje Trg nezavisnosti je „mješovito odjeljenje namijenjeno svim kategorijama čitalaca. U slobodnom pristupu dostupna je bibliotečka građa dječije književnosti i obavezne lektire za osnovne i srednje škole, zatim popularna djela domaće i svjetske književnosti, kao i beletristika i stručna literatura (uglavnom iz oblasti društvenih nauka). U ovom odjeljenju nalazi se i manja čitaonica.“⁶³ U toku 2014. godine izdvaja se stalna programska aktivnost za djecu predškolskog uzrasta i učenike nižih razreda osnovnih škola „Utorkom u biblioteci“ (zajedničko čitanje i ilustracija o pročitanoj).

⁶¹ <https://www.klix.ba/magazin/kultura/provedite-zimski-raspust-u-biblioteci/131230025>

⁶² <https://www.bgs.ba/odjeljenje-6-zrtava-fasizma-1/>

⁶³ <https://www.bgs.ba/odjeljenje-9-trg-nezavisnosti-13/>

Američki kutak je u toku 2014. godine organizovao niz programskih aktivnosti za djecu i mlade. Projekat koji se izdvaja jeste „Bebe vole biblioteku“. ⁶⁴ Ovaj program ne samo da razvija ljubav prema knjigama, već pruža roditeljima priliku da se povežu sa svojim mališanima kroz zajedničko vrijeme provedeno uz knjige ali i da se upoznaju sa resursima biblioteke i njenim uslugama.

U 2015. godini JU Biblioteka Sarajeva organizovala je rad sa korisnicima bibliotečkih usluga na osamnaest pozajmnih odjeljenja. Na većini pozajmnih odjeljenja organizovane su različite programske aktivnosti i usluge za djecu i mlade. U nastavku rada izdvojiću one najznačajnije.

Dječija biblioteka Radićeva je u toku 2015. godine organizovala niz aktivnosti u okviru sada već prepoznatljivog projekta „Zimski raspust u Biblioteci“ uz realizaciju interaktivnih pričaonica za djecu predškolskog uzrasta, radionica za učenike osnovnih škola kao i prikazivanje dječijih filmskih klasika za sve učesnike projekta. Obilježen je i Međunarodni dan djeteta uz čitanje Pipi Duge Čarape u saradnji sa Švedskom ambasadam. Realizovane su i brojne radionice u saradnji sa predškolskim ustanovama, osnovnim školama i udruženjima poput „Naslovna strana moje omiljene knjige“, „Čajanka za Alisu“, „Ekološka priča“ i druge.

Pozajmno odjeljenje Dobrinja je i 2015. godine uspješno realizovalo radionice, pričaonice, zajedničko čitanje i ilustriranje i prikazivanje igrokaza u okviru projekta „Zimski raspust u Biblioteci“. U ovoj godini nastavljen je projekat „Moja biblioteka“ uz učešće učenika osnovnih škola i realizaciju predavanja i radionica „COBISS i UDK tablice“. Obilježen je „Dan maternjeg jezika“, „Svjetski dan poezije“, „Svjetski dan dječije knjige“, Mjesec knjige“ i „Dan grada Sarajeva“.

Pozajmno odjeljenje Trg nezavisnosti realizira prepoznatljivu programsku uslugu „Utorkom u biblioteci“ za djecu predškolskog uzrasta. U ovoj godini pokreće se i novi program „Znakovni jezik za bebe i roditelje“ u saradnji sa Udruženjem Baby Signs. ⁶⁵ Ne treba zanemariti i veliki broj posjeta učenika osnovnih škola koje su u blizini pozajmnog odjeljenja.

⁶⁴ <https://www.svezabebe.ba/beba/novosti/promo/895-bebe-vole-biblioteku-sp-1297487446>

⁶⁵ <https://www.svezabebe.ba/beba/novosti/promo/1415-besplatna-demo-babysigns-radionica-sp-562293855>

Pozajmno odjeljenje Hadžići u toku 2015. godine realizuje aktivnosti u okviru projekta „Zimski raspust u Biblioteci“ uz zajedničko čitanje sa učenicima osnovnih škola i realizaciju interaktivnih pričaonica „Pitam se zašto?“, „Veseli atlas“, „Ezopove basne“, „Moja domovina“. Važno je naglasiti da i pozajmna odjeljenja koja se ne nalaze u centru grada uspješno realizuju programe koji imaju za cilj promociju pisane riječi. Evidentna je velika zainteresovanost djece i mladih za ovakav vid druženja ali i edukacije.

Američki kutak je u toku 2015. godine uspješno obilježio važne datume i praznike vezane za kulturu, historiju i umjetnost Amerike čiji je cilj promocija američkih vrijednosti te boljeg razumijevanja američke kulture svih korisnika bibliotečkih usluga a posebno djece i mladih. Obilježen je „Dan Martina Luthera Kinga“, „Dan Kolumba“, „Valentine's Day“, „Halloween Day i drugi. Tokom cijele godine realizovani su časovi engleskog jezika za djecu predškolskog uzrasta kao dodatna usluga za korisnike bibliotečkih usluga.

U 2016. godini JU Biblioteka Sarajeva organizovala je rad sa korisnicima bibliotečkih usluga na osamnaest pozajmnih odjeljenja. Na većini pozajmnih odjeljenja organizovane su različite programske aktivnosti i usluge za djecu i mlade. U nastavku rada izdvojiću one najznačajnije.

Dječija biblioteka Radićeva i 2016. godine uspješno organizuje program „Zimski raspust u Biblioteci“ u sklopu kojeg su realizovane edukativne radionice, filmske projekcije za djecu i mlade, kurs engleskog kao i interaktivne radionice u saradnji sa Udruženjem Dogs Trust. U toku godine realizovan je i program u okviru „Festivala bajki za djecu i odrasle“ u saradnji sa „Udruženjem Bajka“. Ove godine u Dječijoj biblioteci Radićeva realizovan je i program „Međunarodni dan i noć knjige“.⁶⁶ U toku ljetnjeg raspusta realizovan je projekat „Moje čitalačko ljeto“.

Pozajmno odjeljenje Dobrinja je i 2016. godine uspješno realizovalo radionice, pričaonice, zajedničko čitanje i igrokaz u okviru projekta „Zimski raspust u Biblioteci“. Obilježen je „Dan maternjeg jezika“ sa učenicima srednjih škola u saradnji sa Institutom za jezik, „Svjetski dan poezije“, „Svjetski dan dječije knjige“, Mjesec knjige“, „Dan grada Sarajeva“.

Pozajmno odjeljenje Trg nezavisnosti realizira stalnu programsku uslugu „Utorkom u biblioteci“ sa djecom predškolskog uzrasta i učenike I-ih razreda osnovnih škola kao podršku u

⁶⁶ <https://nap.ba/post/765780/medjunarodni-dan-i-noc-knjige-u-nekoliko-sarajevskih-biblioteka>

razvijanju predčitalačkih i čitalačkih vještina. U toku 2016. godine organizovan je projekat „Moje čitalačko ljeto“ uz realizaciju edukativno-kreativnih radionica za učenike osnovnih škola.

Američki kutak je i 2016. godine uspješno realizovao projekat „Zimski raspust u Biblioteci“ kao i niz predavanja, radionica i tribina za učenike srednjih škola. Redovno je realizovan i kurs engleskog jezika za djecu predškolskog uzrasta i učenike osnovnih škola. Ono što se izdvaja kao značajan projekat jeste realizacija razgovora i susreta sa autorima u sklopu Festivala Bookstan – No East no West.

U 2017. godini JU Biblioteka Sarajeva organizovala je rad sa korisnicima bibliotečkih usluga na osamnaest pozajmnih odjeljenja kao i predhodnih nekoliko godina. Na većini pozajmnih odjeljenja organizovane su različite programske aktivnosti i usluge za djecu i mlade koje su izdvojene u nastavku rada.

Centralno pozajmno odjeljenje je u toku 2017. godine uspješno realizovalo projekat „Moja biblioteka“ sa učenicima srednjih škola koji su stalni korisnici bibliotečkih usluga sa ciljem da im se objasni značaj i način korištenja različitih izvora znanja, uputi u tehnike i metode samostalnog istraživačkog rada i olakša proces učenja i snalaženja u dobivenim informacijama. Obilježeni su značajni datumi poput „Dan čitanja naglas“, „Svjetski dan teatra“, „Svjetski dan poezije“, „Svjetski dan knjige“ i drugi. U toku 2017. godine uvodi se nova usluga za korisnike biblioteke što je posebice važno i interesantno za učenike srednjih škola i studente. Riječ je o elektronskim čitačima knjiga – Kindle. ⁶⁷ Cilj uvođenje ove nove usluge jeste da se knjiga približi mlađim generacijama korisnika koji su privrženi modernim tehnologijama.

Multimedijalni centar Mak je u toku 2017. godine uspješno realizovao aktivnosti u sklopu projekta „Moja biblioteka“. U toku godine organizovane su promocije knjiga i razgovori sa nastavnicima na temu „Agresivnost i vršnjačko nasilje u osnovnim školama“. Ono što se izdvaja kao novi projekat jeste „Mala škola stripa“ ⁶⁸ nakon čije se realizacije u bibliotečki

⁶⁷ <https://www.klix.ba/vijesti/bih/biblioteka-sarajeva-od-danas-pozajmljuje-i-elektronske-citace-knjiga/170208040>

⁶⁸ <https://www.oslobodjenje.ba/magazin/kultura/knjizevnost/mala-skola-stripa-u-biblioteci-sarajeva>

fond ovog i drugih pozajmnih odjeljenja uvrstavaju stripovi za djecu i mlade. Za korisnike bibliotečkih usluga uvedena je nova usluga – iznajmljivanje elektronskih čitača knjiga.

Pozajmno odjeljenje Ćumurija u toku 2017. godine obilježava Međunarodni dan maternjeg jezika u saradnji sa Institutom za jezik organizujući predavanja „Njegovanje kulture govora kroz verbalnu i neverbalnu komunikaciju“ i „Figurativni jezik i gramatika“ za učenike srednjih škola i studente. Ove godine pozajmno odjeljenje Ćumurija je uvelo novu uslugu koja je posebno zanimljiva mladima – učenicima srednjih škola i studentima. Radi se o elektronskim čitačima knjiga – Kindle.⁶⁹

Pozajmno odjeljenje Radićeva i 2017. godine realizira stalnu programsku aktivnost – edukativne pričaonice za djecu predškolskog uzrasta. „Zimski raspust u Biblioteci“ i ove godine ima različite edukativne i kreativne sadržaje za djecu predškolskog i školskog uzrasta. U saradnji sa „Drugom gimnazijom“ realiziran je projekat „Društvena angažiranost srednjoškolaca u lokalnoj zajednici.“ Povodom Dana ljubavi realizovan je projekat „Pokloni knjigu biblioteci i budi promotor čitanja“. U saradnji sa udruženjima Dogs Trust i Jedinstvena generacija realizovane su interaktivne radionice za učenike osnovnih škola. Uspješno su realizovane i radionice u sklopu projekta „Čitalačka jesen“ u saradnji sa Goethe Institutom Sarajevo.

Pozajmno odjeljenje Dobrinja u 2017. godini uključuje se u projekat „Mala škola stripa“ čiji su učesnici bili učenici OŠ „Ćamil Sijarić“. ⁷⁰ U 2017. godini izdvaja se učešće u projektu „Čitalačka jesen“ ⁷¹ u saradnji sa Goethe Institutom Sarajevo.

Pozajmno odjeljenje Trg nezavisnosti realizuje stalnu programsku aktivnost za djecu predškolskog uzrasta i učenike nižih razreda osnovne škole – „Utorkom u biblioteci“. I ove godine uspješno je realizovan „Zimski raspust u Biblioteci“ uz kvizove znanja i druženja sa mladima kao i radionice „Čitanje i ilustriranje priče“, „Priča u priči“ i „Digitalna radionica App story“ u sklopu projekta „Čitalačka jesen“.

⁶⁹ <https://ba.ekapija.com/news/1666847/biblioteka-sarajeva-od-sada-pozajmljuje-i-elektronske-citace-knjiga>

⁷⁰ <https://oscsijarica.edu.ba/skola-stripa-2017/>

⁷¹ https://www.goethe.de/ins/ba/bs/ver.cfm?event_id=21060023

Američki kutak je u okviru projekta „Zimski raspust u Biblioteci“ realizovao „Englesku zimsku školu“. U toku cijele godine organizovan je konverzijski kurs engleskog za mlade i kurs engleskog za djecu predškolskog uzrasta uz čitanje slikovnica američkih autora. Obilježeni su važni datumi iz američke kulture kao i predstavljanje američkih univerziteta učenicima srednjih škola.

U 2018. godini JU Biblioteka Sarajeva organizovala je rad sa korisnicima bibliotečkih usluga na osamnaest pozajmnih odjeljenja. Na većini pozajmnih odjeljenja organizovane su različite programske aktivnosti i usluge za djecu i mlade koje su izdvojene u nastavku rada.

Pozajmno odjeljenje Višnjik je u toku 2018. godine obilježilo važne datume iz kulture i umjetnosti. Organizovane su i posjete polaznika predškolske ustanove JU Djeca Sarajeva i učenika Centra za slušnu i govornu rehabilitaciju sa ciljem promocije biblioteke i usluga koje ona nudi.

Multimedijalni centar Mak je povodom Međunarodnog dana maternjeg jezika realizovao predavanje za učenike srednjih škola u saradnji sa Institutom za jezik. U 2018. godini izdvaja se projekat „Nacionalni dan svjesnosti o bibliotekama“ i radionica za učenike osnovnih srednjih škola i bibliotekare na temu „Biblioterapija u funkciji prevencije maloljetničke delikvencije“.⁷² Uspješno su realizovana predavanja u sklopu „Male škole stripa“ za učenike srednjih škola i studente. U Multimedijalnom centru Mak prikazan je i dokumentarni film za učenike srednjih škola, studente i bibliotekare „Pokret za narodnooslobodilačko bibliotekarstvo“ Zainteresovani korisnici imali su priliku prisustvovati prezentaciji digitalizirane zbirke JU Biblioteka Sarajeva koja se uvodi kao dodatna usluga za korisnike bibliotečkih usluga koja će posebno biti zanimljiva mladima.⁷³

Pozajmno odjeljenje Ćumurija je u toku 2018. godine obilježilo Međunarodni dan maternjeg jezika u saradnji sa Institutom za jezik te je realizirano predavanje za učenike srednjih škola na temu „Razvijanje svijesti o jezičkom identitetu“. Sa polaznicima predškolske ustanove „San“ obilježen je Mjesec knjige uz realizaciju radionice „Svijet knjige i mašte“.

⁷² <https://fena.ba/article/1039450/predavanje-biblioterapija-u-funkciji-prevencije-maloljetnicke-delikvencije>

⁷³ <https://www.klix.ba/magazin/kultura/predstavljena-digitalna-zbirka-starih-i-rijetkih-knjiga-biblioteke-sarajevo/180507084>

Dječija biblioteka Radićeva je i 2018. godine uspješno realizovala niz aktivnosti u okviru projekta „Zimski raspust u Biblioteci“. Realizovane su pričaonice, interaktivne radionice i filmske projekcije. Uspješno se realizuju pričaonice za djecu predškolskog uzrasta kao stalna programska usluga. U ovoj godini izdvaja se projekat „Vrtić u biblioteci“. Obilježeni su značajni datumi - „Međunarodni dan dječije knjige“, „Dan Planete Zemlje“. Uspješno su realizovani projekti „Festival Čitalačka zima“ u saradnji sa Goethe Institutom ⁷⁴. U toku godine realizovan je i program u okviru „Festivala bajki za djecu i odrasle“ u saradnji sa „Udruženjem Bajka“. Dječiju biblioteku Radićeva posjetili su brojni polaznici predškolskih ustanova i udruženja kao i učenici osnovnih i srednjih škola. U sklopu obilježavanja Evropske noći istraživača realizovane su radionice iz medijske i informacijske pismenosti.

Pozajmno odjeljenje Dobrinja je uspješno realizovalo radionice za djecu predškolskog uzrasta i učenike osnovnih škola u okviru projekta „Zimski raspust u Biblioteci“. U toku 2018. godine realizovane su i interaktivne pričaonice u okviru Festivala Čitalačka zima u saradnji sa Goethe Institutom. Pozajmno odjeljenje Dobrinja posjetili su polaznici predškolskih ustanova, udruženja i škola stranih jezika kao i učenici osnovnih i srednjih škola koji su učestvovali u časovima lektire u biblioteci.

Pozajmno odjeljenje Trg nezavisnosti kao i ranijih godina realizuje radionice, kvizove znanja, app story, animacijska čitanja i maratone čitanja kao dio projekta „Zimski raspust u Biblioteci“. U toku 2018. godine realizuje se stalna programska aktivnost za djecu predškolskog uzrasta i učenike nižih razreda osnovnih škola „Utorkom u biblioteci“. Uspješno su realizovane i radionice u okviru Festivala Čitalačka zima u saradnji sa Goethe Institutom.

Njemačka čitaonica se uključila u Festivala Čitalačka zima te realizirala interaktivne radionice „Gotski alfabet – učimo starogermanski“ i „Upoznavanje sa stripom uz bajke Braće Grimm“.⁷⁵

Američki kutak je u toku 2018. godine realizovao kurs konverzijskog jezika za svoje članove kao i kurs engleskog jezika za članove Dječije čitaonice Bubamara. U okviru projekta „Zimski raspust u Biblioteci“ realizirane su radionice za mlade, filmske projekcije

⁷⁴ https://www.goethe.de/ins/ba/bs/ver.cfm?event_id=21408454

⁷⁵ <https://www.goethe.de/resources/files/pdf165/citalacka-zima-2018-program-plakat.pdf>

dječijih američkih klasika kao i čitanje romana američkog autora za djecu Dr.Seuss. U toku godine realizovana su predstavljanja prestižnih američkih univerziteta za zainteresovane srednjoškolske kao i niz webinarâ namijenjenih učenicima srednjih škola i njihovim nastavnicima.

U 2019. godini JU Biblioteka Sarajeva organizovala je rad sa korisnicima bibliotečkih usluga na devetnaest pozajmnih odjeljenja. Na većini pozajmnih odjeljenja organizovane su različite programske aktivnosti i usluge za djecu i mlade. Neke od najznačajnijih izdvojene su u nastavku.

Pozajmno odjeljenje Višnjik je u toku 2019. godine obilježilo važne datume - Međunarodni dana maternjeg jezika, Svjetski dan pozorišta za djecu i mlade, Svjetski dan pripovijedanja, Svjetski dan voda, Međunarodni dan dječije knjige, Dan planete Zemlje, Svjetski dan knjige i autorskih prava, Svjetski dan pismenosti i Dan nezavisnosti uz izložbe knjiga iz bibliotečkog fonda, radionice čitanja i posjete polaznika predškolske ustanove JU Djeca Sarajeva kao i učenika osnovnih i srednjih škola. Pozajmno odjeljenje Višnjik u 2019. godini uspješno realizuje i projekat „Moja biblioteka“ sa učenicima osnovnih i srednjih škola i studentima.

Multimedijalni centar Mak i 2019. godine realizuje dva predavanja povodom Međunarodnog dana maternjeg jezika u saradnji sa Institutom za jezik za učenike srednjih škola. Odjeljenje učestvuje i u programu obilježavanja „Dan i noć knjige“ uz promociju bibliotečkog fonda i usluga koje ovo odjeljenje nudi (internet klub i stripoteka).

Dječija biblioteka Radićeva je u toku 2019. godine realizovala niz pričaonica za djecu predškolskog uzrasta kao stalnu programsku uslugu. I ove godine uspješno su se ostvarile aktivnosti u okviru projekta „Zimski raspust u Biblioteci“ – „Osnovci čitaju najmlađima“, „Kreativne brbljaonice“ i „Filmski petak“. Obilježeni su značajni datumi - Međunarodni dan maternjeg jezika, Dan ružičastih majica, Svjetski dan pripovijedanja, Dan dječije knjige, Dan planete Zemlje, Međunarodni dan pismenosti, Evropski dan jezika, Međunarodni mjesec školskih biblioteka, Nacionalni dan svjesnosti o bibliotekama. U ovoj godini izdvaja se učešće u projektima „Ice Garden“ u saradnji sa agencijom Media Time i realizacija pričaonica za djecu predškolskog uzrasta i učenike osnovnih škola.⁷⁶ U saradnji sa Goethe

⁷⁶ <https://www.klix.ba/magazin/sarajevski-trg-oslobodjenja-i-ove-godine-se-pretvara-u-ledeni-park/191125095>

Institutom realizovan je i program (maratoni čitanja) u okviru Festivala „Čitalačka jesen“. Dječija biblioteka Radićeva učestvovala je u Evropskoj noći istraživača, dječijem programu Zimskog salona knjige u organizaciji TKD Šahinpašić ⁷⁷ i Festivalu bajki za djecu i odrasle u saradnji sa „Udruženjem Bajka“. U 2019. godini uvedena je nova usluga za djecu i mlade – iznajmljivanje micro:bita (mikroračunara) koji služe za osnovno programiranje a pomažu učenicima da na inovativan način savladaju gradivo iz različitih nastavnih jedinica.

Pozajmno odjeljenje Otoka je u 2019. godini učestvovalo u realizaciji radionica „Mali knjižničari“ u okviru projekta „Zimski raspust u Biblioteci“.

Pozajmno odjeljenje Trg nezavisnosti kao i ranijih godina realizuje radionice, kvizove znanja, maratone čitanja i radionice i druženja u okviru projekta „Zimski raspust u Biblioteci“. U toku godine realizuje se stalna programska aktivnost za djecu predškolskog uzrasta i učenike nižih razreda osnovnih škola „Utorkom u biblioteci“. U saradnji sa Udruženjem Dogs Trust realizovane su edukativne radionice. U sklopu projekta „Digitalni građanin“ u saradnji sa Intera tehnološki park pozajmno odjeljenje Trg nezavisnosti je uvelo novu uslugu za učenike osnovnih i srednjih škola i studente. Riječ je mogućnosti iznajmljivanja micro:bita – mikroračunara koji služe za osnove programiranje čiji je krajni ishod upoznavanje sa osnovama programiranja ali i učenja iz raznih naučnih oblasti. ⁷⁸

Pozajmno odjeljenje Hadžići u 2019. godini realizuje edukativno-kreativne radionice, pričaonice i druženja u okviru projekata „Zimski raspust u Biblioteci“ i „Čitalačka jesen“ u saradnji sa Goethe Institutom. Povodom Mjeseca knjige pozajmno odjeljenje Hadžići posjetili su učenici osnovnih škola sa ciljem upoznavanja biblioteke i usluga koje ona nudi. Pozajmno odjeljenje Hadžići je bilo partner Srednjoškolskom centru Hadžići u pripremi prezentacija i radionica za 5. Hadžići Film Festival.

Pozajmno odjeljenje Ilidža *nalazi se na Ilidži i dio je mreže mješovitih pozajmnih odjeljenja. Knjižni fond je razvrstan u posebne odjeljke i sadrži literaturu prikladnu najmlađim čitaocima (slikovnice, dječija književnost), obaveznu lektiru za učenike osnovnih i srednjih škola, zatim popularnu književnost i beletristiku namijenjenu odraslim korisnicima,*

⁷⁷ <https://sarajevskasehara.com/2019/12/zimski-salon-knjige-u-skenderiji/>

⁷⁸ <https://www.youtube.com/watch?v=38IaJKL0DQY>

te stručnu literaturu iz oblasti prirodnih i društvenih nauka. ⁷⁹ Ovo odjeljenje redovito posjećuju učenici osnovnih i srednjih škola sa područja Općine Ilidža u cilju upoznavanja sa radom biblioteke i uslugama koje ona nudi. U toku 2019. godine obilježen je Mjesec knjige i realizovan je projekat „Moja biblioteka“.

Pozajmno odjeljenje Dječija kuća u godini kada je i otvoreno za rad sa korisnicima bibliotečkih usluga uspješno realizuje niz programskih sadržaja i usluga za djecu i mlade nastojeći privući nove korisnike bibliotečkih usluga te promovisati novo pozajmno odjeljenje za djecu i mlade sa svim uslugama koje nudi. U ovoj godini pokrenuta je redovna programska aktivnost za djecu predškolskog uzrasta i učenike osnovnih škola „Čitanje priče“. Obilježen je i Nacionalni dan svjesnosti o bibliotekama.⁸⁰ Pozajmno odjeljenja Dječija kuća učestvovala je u realizaciji dječijeg programa Zimskog salona knjige u organizaciji TKD Šahinpašić kao i edukativno/kreativnim radionicima u sklopu „Festivala bajki za djecu i odrasle“ u saradnji sa „Udruženjem Bajka“. Sa učenicima osnovnih škola sa područja Općine Novo Sarajevo realizovane su radionice „Od ideje do knjige – kako nastaje knjiga?“ i „Digitalna radionica“. Radionice „Čitamo i ilustrujemo zajedno“ su realizovane sa polaznicima predškolskih ustanova sa područja Općine Novo Sarajevo i najmlađim korisnicima biblioteke. Ove godine Dječija kuća je učestvovala u projektu „Digitalni građanin“ te svojim korisnicima omogućila novu uslugu koja se odnosi na iznajmljivanje micro:bita – mikro računara.

Američki kutak je u toku 2019. godine prikazao filmske projekcije za učenike osnovnih škola u okviru projekta „Zimski raspust u biblioteci“. Tokom cijele godine realiziran je kurs konverzijskog jezika za svoje članove – učenike srednjih škola i studente kao i kurs engleskog jezika za članove Dječije čitaonice Bubamara. Ove godine Američki kutak organizuje radionicu fotografije „Svijet fotografije“ za učenike srednjih škola i studente. Učenici osnovnih i srednjih škola - Gimnazija Obala, Richmond Park International Primary School Sarajevo, Druga gimnazija, V Gimnazija, I Gimnazija, Gazi Husrev-begova medresa, Srednja škola primjenjenih umjetnosti, Osmo osnovna škole Ilidža posjetili su Američki kutak te učestvovali u različitim radionicama, predavanjima, druženjima i književnim klubovima. U toku 2019. godine održane su brojne STEAM radionice sa učenicima osnovnih škola što je podrazumijevalo upoznavanje sa osnovnim elektroničkim komponentama i STEAM radionice koje su uključivale 3D modeliranje i printanje. Američki kutak je ostvario saradnju

⁷⁹ <https://www.bgs.ba/odjeljenje-16-hrasnicka-cesta-8/>

⁸⁰ <https://op.bhrt.ba/ne-sudi-knjizi-po-koricama/>

sa Internacionalnim književnim festivalom Bookstan te realizovao radionice za mlade književne kritičare „Književna kolumna“. ⁸¹ U saradnji sa Općinom Stari Grad obilježena je Evropska sedmica robotike te realizacija niza radionica sa učenicima osnovnih škola sa područja ove općine.

U 2020. godini JU Biblioteka Sarajeva organizovala je rad sa korisnicima bibliotečkih usluga na devetnaest pozajmnih odjeljenja. S obzirom na pojavu korona virusa u martu mjesecu 2020. godine JU Biblioteka Sarajeva je prilagodila rad pozajmnih odjeljenja te su neka privremeno zatvorena za rad sa korisnicima bibliotečkih usluga. Biblioteka je nastojala da svoje usluge, bar neke od njih, prebaci privremeno u online svijet. Neke od najznačajnijih izdvojene su u nastavku.

Multimedijalni centar Mak je u toku 2020. godine realizovao nekoliko promocija knjiga, književnih večeri i razgovora sa književnicima. U saradnji sa Info Centrom Evropske Unije u BiH organizovan je razgovor sa književnicima: “Budi dobar prema svom umu” za učenike srednjih škola i studente ⁸² a u saradnji sa Institutom za jezik održano je predavanje za učenike osnovnih i srednjih škola povodom Dana maternjeg jezika.

Dječija biblioteka Radićeva je u toku 2020. godine realizovala niz pričaonica za djecu predškolskog uzrasta i učenike nižih razreda onovnih škola kao stalnu programsku uslugu u svrhu poticaja čitanja i posjećivanja biblioteke. I ove godine uspješno su se realizovale aktivnosti u okviru projekta „Zimski raspust u Biblioteci“. Međunarodni dan i noć knjige je obilježen u online formatu pod motom „S knjigom oko svijeta“. ⁸³ Povodom Nacionalnog dana svjesnosti o bibliotekama realizovana je radionica „Makerspace“ za učenike osnovnih škola. Povodom 75-tog rođendana Pipi Duge Čarape realizovan je serijal radionica u kojima su učestvovali učenici OŠ „Vladislav Skarić“. Radionica „Maker space u biblioteci“ je održana u sklopu manifestacije „Noć muzeja“. Učešće u „Festivalu bajki za djecu i odrasle“ u saradnji sa „Udruženjem Bajka“ realizovano je preko zoom platforme kao i program za djecu predškolskog uzrasta „Čajanka u Maštogradu“ u okviru 59. Sarajevskih dana poezije.

⁸¹ <https://www.facebook.com/AmericanCornerSarajevo/posts/u-prostorijama-ameri%C4%8Dkog-kutka-u-proteklom-periodu-odr%C5%BEane-su-radionice-za-mlade/2768630393165347/>

⁸² <https://www.hercegovina.info/vijesti/mostar/najava-razgovor-sa-knjizevnicima-budi-dobar-prema-svom-umu-u-code-hubu-mostar-180227/180227/>

⁸³ <https://balkans.aljazeera.net teme/2020/9/8/biblioteka-sarajeva-najtrazeniji-autori-i-buducnost-klasicne-knjige>

Pozajmno odjeljenje Otoka je u toku 2020. godine učestvovalo u realizaciji radionica „Mali knjižničari“ sa članovima bibliotekarske sekcije OŠ „Mehmedalija Mak Dizdar“ u okviru projekta „Zimski raspust u Biblioteci“. Ove radionice su se nastavile kroz projekat „Moja biblioteka“.

Pozajmno odjeljenje Trg nezavisnosti je u okviru projekta „Zimski raspust u Biblioteci“ realizovalo radionice za učenike osnovnih škola „Čitanje vlastite poezije“, „Kako napisati priču“, „Razgovor o pročitanoj priči“ i „Dječija biblioterapija“.

Pozajmno odjeljenje Hadžići je i 2020. godine realizovalo aktivnosti u sklopu projekta „Zimski raspust u Biblioteci“. Obilježen je Dan maternjeg jezika uz kratko predavanje za učenike OŠ „9.maj“ Pazarić. Zbog obustave nastave u osnovnim i srednjim školama, a nastojeći pratiti tokove tehnologije savremenog društva i komunikacije, pozajmno odjeljenje Hadžići je putem školske TEAMS aplikacije realizovalo časove lektire u biblioteci sa učenicima OŠ „Hadžići“.

Pozajmno odjeljenje Dječija kuća je u toku 2020. godine realizovalo radionice za djecu predškolskog uzrasta i učenike osnovnih škola: „Digitalna radionica“, „Čitanje i ilustracija pročitano“, „Društvene igre“, „Maratoni čitanja“, „Kviz znanja“ u okviru projekta „Zimski raspust u Biblioteci“. Realizovana je i promocija knjige za djecu „Pričala nam teta knjigolina“ autorice Jagode Ilić uz interaktivnu radionicu čitanja za učenike osnovnih škola. U toku godine realizovana je redovna programska aktivnost za djecu predškolskog uzrasta i učenike osnovnih škola „Čitanje priče“.

Američki kutak je u okviru projekta „Winter Break“ realizovao susrete i druženja sa učenicima osnovnih, srednjih škola i studentima, radionice vještina govorenja na engleskom jeziku „TED Talk“, druženja uz društvene igre kao i filmske projekcije. U 2020. godini pokrenut je i književni klub „Bookworm“. Većina redovnih aktivnosti u Američkom kutku se prebacila u online svijet. Realizovane su #STEAM radionice za učenike srednjih škola u saradnji sa Astronomskim društvom Orion putem Zoom aplikacije. Američki kutak je učestvovao u obilježavanju Sedmice međunarodnog obrazovanja i Evropske sedmice robotike. U saradnji sa Astronomskim društvom Orion organizovane su instrukcije za učenike srednjih škola iz fizike i matematike.

U 2021. godini JU Biblioteka Sarajeva organizovala je rad sa korisnicima bibliotečkih usluga na osamnaest pozajmnih odjeljenja. Bibliotečki fond pozajmnog odjeljenja Grbavica je prebačen u pozajmno odjeljenje Dječija kuća. Ove godine evidentan je manji broj programskih aktivnosti s obzirom da su pojedina pozajmna odjeljenja zatvorena za rad sa korisnicima bibliotečkih usluga ili rade umanjenim kapacitetima. Prepoznatljive programske aktivnosti poput projekta „Zimski raspust u Biblioteci“ ove godine se ne realizira.

Centralno pozajmno odjeljenje je u toku 2021. godine realizovalo niz posjeta učenika srednjih škola koje su dio projekta „Moja biblioteka“ u kojem bibliotekari poučavaju i osposobljavaju učenike za samostalni rad na izvorima informacija i znanja te potiču iznajmljivanje knjiga i drugih informacijskih medija u biblioteci.

Dječija biblioteka Radićeva je u toku 2021. godine neke od redovnih aktivnosti realizovala putem online platformi. U ovoj godini realizirana je online prezentacija programa „Priče iz biblioteke“ za Festival dječije umjetnosti FEDU. Program je sadržavao pet online priča za djecu predškolskog uzrasta i učenike osnovnih škola. Dječija biblioteka Radićeva je obilježila Svjetski dan čitanja na glas sa dječijim autorima - Marija Fekete Sullivan i Šimo Ešić u saradnji sa Hrvatskim čitateljskim društvom. Putem facebook page-a *Dječija biblioteka Radićeva i čitaonica „Bubamara“*⁸⁴ u toku godine realizirano je online predstavljanje slikovnica i literature za mlade, „Sjećanje na Velimira Miloševića“ – online čitanje poezije za djecu, obilježavanje Dana dječije knjige uz maraton čitanja u kojem su učestvovali bibliotekari, učenici, edukatori, pedagozi, učiteljice, studenti i članovi Dječije biblioteke Radićeva. U ovoj godini izdvaja se program „Bibliotečke večeri“ za djecu predškolskog uzrasta i učenike nižih razreda osnovnih škola u sklopu Festivala Bašćaršijske noći.⁸⁵ Obilježen je i Evropski dana jezika uz realizaciju radionica „Od slikovnice do slikovnice“ i „Veliko putovanje malog globusa, upoznajmo planete“ i Nacionalni dan svjesnosti o bibliotekama i realizacija kviza „Čitam ti, zapamti“ sa polaznicima udruženja "Kreativno i zabavno učenje – PlaySchool“.

Pozajmno odjeljenje Dječija kuća je u toku 2021. godine realizovalo redovnu programsku aktivnost za djecu predškolskog uzrasta i učenike osnovnih škola „Četvrtkom čitamo priče u Biblioteci“. Dječija kuća je učestvovala u programu „Bibliotečke večeri“ za djecu

⁸⁴ <https://www.facebook.com/groups/118829064847638/>

⁸⁵ <https://bascarsijskenoci.bkc.ba/bs/speaker/bibliotecke-veceri/>

predškolskog uzrasta i učenike nižih razreda osnovnih škola u sklopu Festivala Baščaršijske noći. Nacionalni dan svjesnosti o bibliotekama obilježen je prikazivanjem igrokaza „Šuš i Miš u biblioteci” za polaznike predškolske ustanove „Sretno djetinjstvo“. Realizovana je i promocija trilogije interaktivnih knjiga za djecu „Putovanje u veliku šumu“, „Čuvari šume“ i „Šumski dnevnik“. ⁸⁶

Američki kutak je u toku 2021. godine realizovao redovne mjesečne susrete Kluba knjige „Bookworm“ putem Zoom-a i čitanje djela savremenih američkih autora. U saradnji sa Academy387 organizovane su besplatne online radionice „Uvod u HTML/CSS“ i „Uvod u JavaScript“ za učenike srednjih škola. U toku 2021. godine ostvarena je saradnja sa School&School Sarajevo te je realizovana Youtube & Video akademija za učenike osnovnih škola. U saradnji sa Centrom za omladinski razvoj PRONI proveden je dvomjesečni kurs „Digitalni marketing“ za učenike srednjih škola i studente. Obilježen je Nacionalni dan svjesnosti o bibliotekama u BiH uz posjetu učenika Srednje medicinske škole Jezero i Srednje škole metalnih zanimanja sa bibliotekarkama. Američki kutak Sarajevo je u saradnji sa Education USA u Bosni i Hercegovini učestvovao u obilježavanju Međunarodne sedmice obrazovanja. U toku godine ostvareno je niz radionica iz medijske i informacijske pismenosti za učenike srednjih škola i studente. Pored kursa engleskog jezika za članove Dječije čitaonice Bubamara realizovan je i Klub poslovnog engleskog jezika.

U 2022. godini JU Biblioteka Sarajeva organizovala je rad sa korisnicima bibliotečkih usluga na osamnaest pozajmnih odjeljenja. U nastavku rada izdvojiću one najznačajnije.

Centralno pozajmno odjeljenje su u toku 2022. godine posjetili učenici osnovnih i srednjih škola ali i studenti kao dio projekta „Moja biblioteka“.

Pozajmno odjeljenje Višnjik su u toku 2022. godine posjetili štićenici KJU Dom bez roditeljskog staranja Bjelave sa ciljem upoznavanja sa bibliotekom. Sa najmlađim štićenicima realizovano je zajedničko predstavljenje i čitanje slikovnica. Pozajmno odjeljenje Višnjik posjetili su i učenici JU Centra za slušnu i govornu rehabilitaciju.

⁸⁶ <https://www.bgs.ba/prof-dr-sc-dalibor-ballian-poklonio-biblioteci-knjige-za-djecu/>

Multimedijalni centar Mak je u toku 2022. godine realizovao niz promocija knjiga i druženja sa autorima kao i posjete učenika srednjih škola u okviru projekta „Moja biblioteka“. U saradnji sa „Fondacijom Humanost u akciji u BiH“ realizovana je interaktivna radionica i predavanje na temu reproduktivnog zdravlja za učenike srednjih škola i studente.

Pozajmno odjeljenje Ćumurija je realizovalo interaktivnu radionicu „Od ideje do knjige - Kako nastaje knjiga? (priča u slici) povodom obilježavanja Mjeseca knjige za učenike osnovnih škola. U toku godine obilježen je i Nacionalni dan svjesnosti o bibliotekama i Međunarodni dan maternjeg jezika.

Dječija biblioteka Radićeva je u toku 2022. godine realizovala redovnu programsku aktivnost – čitanje priča i ilustracija pročitnog za djecu predškolskog uzrasta i učenike nižih razreda osnovnih škola. Realizovan je i kurs engleskog jezika za članove Dječije čitaonice Bubamara kao dodatna usluga polaznicima Čitaonice. U toku godine realizovana je manifestacija – „Noć knjige Harry Pottera“ (zajedničko čitanje, kviz i izložba).⁸⁷ Povodom Dana ljubavi i Međunarodnog dana jezika organizovana je radionica „Bosančica“ sa djecom predškolskog uzrasta. U okviru Internacionalnog festivala Sarajevska zima realizovana je izložba knjiga iz fonda JU Biblioteka Sarajeva pod nazivom „Moja slikovnica“ na kojoj je predstavljen historijski pregled slikovnica. Obilježen je Dan grada Sarajeva uz izložbu slika o Sarajevu i čitanje slikovnice „Čarobno putovanje kroz Stari Grad“ autora Fahrudina Kučuka. U saradnji sa Udruženjem Dogs Trust realizovane su edukativne radionice za djecu predškolskog uzrasta i učenike osnovnih škola. Dječiju biblioteku Radićeva posjetili su polaznici predškolskih ustanova i udruženja, učenici osnovnih i srednjih škola sa ciljem upoznavanja sa radom Biblioteke i njenim značajem u društvu znanja.

Pozajmno odjeljenje Dobrinja je u toku godine realizovalo niz posjeta polaznika predškolskih ustanova i članova udruženja kao i učenika osnovnih i srednjih škola. Obilježeni su značajni datumi poput Međunarodnog dana pismenosti, Nacionalnog dana svjesnosti o bibliotekama i Mjeseca knjige.

⁸⁷<https://arhiva.tacno.net/kultura/carobna-noc-harry-pottera-odrzat-ce-se-u-sarajevu-3-februara-u-organizaciji-biblioteka-sarajevo/>

Pozajmno odjeljenje Trg nezavisnosti je realizovalo interaktivnu radionicu zajedničkog čitanja i ilustriranja pročitanog za polaznike Udruženja porodica djece i osoba sa poteškoćama u razvoju “Dajte nam šansu”.

Pozajmno odjeljenje Hadžići je u toku 2022. godine organizovalo druženje i razgovor sa autoricom dječijih knjiga Senkom Bešlić za učenike osnovnih škola. Povodom Nacionalnog dana svjesnosti o bibliotekama realizovana je edukativna radionica „Tkaonica priče“ na kojoj su učenici osnovnih škola sa područja Općine Hadžići naučili kako se stvara priča.⁸⁸

Pozajmno odjeljenje Dječija kuća je u toku 2022. godine realizovalo stalnu programsku uslugu - „Četvrtkom čitamo priče u Biblioteci“ – radionicu za djecu predškolskog uzrasta i učenike nižih razreda osnovnih škola. Dječija kuća je učestvovala u programu obilježavanja Nacionalnog dana svjesnosti o bibliotekama kao i obilježavanju Svjetskog dana knjige i autorskih prava.

Američki kutak je u toku godine realizovao sastanake Kluba knjige „Bookworm“ koji je dio programa konverzijskog engleskog (Conversational English Club) kao jednu od bibliotečkih usluga za članove kutaka - učenike srednjih škola i studente. U sklopu Festivala Sarajevska zima realizovane su radionice za polaznike Dječije čitaonice Bubamara i projekcije dokumentarnih filmova za učenike osnovnih škola. U toku godine realizovane su radionice medijske i informacijske pismenosti. U saradnji sa Education USA održane su prezentacije američkih koledža za učenike srednjih škola. Ostvarena je saradnja sa Omladinskim Film Festivalom Sarajevo te su realizirane radionice. Američki kutak je obilježio Sedmicu međunarodnog obrazovanja uz realizaciju radionica i tematskih predavanja za učenike srednjih škola i studente. S saradnji sa Astronomskim društvom ORION realizovana su predavanja i radionica Škole astronomije u okviru STEAM programa.

U 2023. godini JU Biblioteka Sarajeva organizovala je rad sa korisnicima bibliotečkih usluga na osamnaest pozajmnih odjeljenja. Krajem godine Biblioteka Sarajeva je otvorila novo bibliotečko odjeljenje Europe House a polovinom godine je zatvorila Njemačku čitaonicu. U nastavku rada izdvojiću one najznačajnije.

⁸⁸ <https://www.bgs.ba/nacionalni-dan-svjesnosti-o-bibliotekama-2022/>

Centralno pozajmno odjeljenje je u toku 2023. godine organizovalo različite izložbe knjiga iz bibliotečkog fonda povodom obilježavanja Nacionalnog dana svjesnosti o bibliotekama u Bosni i Hercegovini, Svjetskog dana knjige, Dana nezavisnosti Bosne i Hercegovine, Dana grada Sarajeva, Dana državnosti Bosne i Hercegovine. U toku godine realizovane su posjete učenika srednjih škola sa područja Općine Centar u okviru projekta „Moja biblioteka“.

Pozajmno odjeljenje Višnjik je u toku godine realizovalo radionice zajedničkog čitanja sa polaznicima predškolske ustanove „Dječiji vrtić Egipat“ i učenika JU Centar za slušnu i govornu rehabilitaciju Sarajevo.

Multimedijalni centar Mak je u toku 2023. godine realizovao brojne promocije knjiga i susrete sa autorima kao i posjete učenika srednjih škola sa područja Općine Centar. Pored mogućnosti iznajmljivanja bibliotečke građe, u Multimedijalnom centru Mak postoji i internet klub koji svojim korisnicima pruža besplatno korištenje računara i interneta kako bi korisnici istraživali digitalne resurse, uključujući baze podataka, e-knjige i sl.

Pozajmno odjeljenje Ćumurija je učestvovalo u manifestaciji „Dani Kantona Sarajevo“ uz realizaciju interaktivne radionice „Od ideje do knjige-kako nastaje knjiga?“ za učenike osnovnih škola „Internationale Deutsche Schule“ i „Edhem Mulabdić“. ⁸⁹ Realizovana je i promocija slikovnice za djecu „Vratničke igrarije-Priče iz krošnje jedne kruške kajzerice“ autorice Smaragde Klino. Nacionalni dan svjesnosti o bibliotekama je obilježen realizacijom interaktivne radionice a u skladu sa IFLA preporukama o zelenim bibliotekama pod nazivom „Zelena pismenost“ u saradnji sa Asocijacijom BAM za učenike osnovnih škola. ⁹⁰

Dječija biblioteka Radićeva je u toku 2023. godine realizovala redovnu programsku aktivnost – zajedničko čitanje priča i ilustracija pročitano za djecu predškolskog uzrasta i učenike nižih razreda osnovnih škola. Realizovan je i kurs engleskog jezika za članove Dječije čitaonice Bubamara kao dodatna usluga polaznicima Čitaonice. U okviru Festivala Sarajevska zima realizovan je program za učenike osnovnih škola na temu „Pričama iz cijeloga svijeta sa djecom na put oko svijeta“. Realizovana je promocija bajke za djecu „Kraljevstvo bijelih ljiljana“ autorice Aide Zaćiragić. U saradnji sa Udruženjem Bajka obilježen je Dan pripovijedanja uz realizaciju radionice čitanja. Obilježeni su značajni datumi

⁸⁹ <https://www.bgs.ba/dani-kantona-sarajevo-2023/>

⁹⁰ <https://bam.ba/zelena-pismenost-inspiracija-za-odrzivi-razvoj/>

poput Međunarodnog dana dječije knjige, Svjetskog dana dječije književnosti, Međunarodnog dana pismenosti i Nacionalnog dana svjesnosti o bibliotekama. Dječija biblioteka Radićeva bila je domaćin „Dječijeg grada“ u okviru Internacionalnog sajma knjiga i učila u kojem su organizovani dječiji programi: “Pričamo priče kao da gledamo crtiće”, “Kofer priča-slušaj, maštaj, stvaraj”, Storytelling.⁹¹

Pozajmno odjeljenje Dobrinja je u toku 2023. godine obilježilo Svjetski dan poezije uz radionicu čitanja poezije za djecu. Obilježen je i Mjesec knjige i Nacionalni dan svjesnosti o bibliotekama.

Pozajmno odjeljenje Hadžići je obilježilo Nacionalni dan svjesnosti o bibliotekama te realizovalo radionicu „Procvjetala knjiga“ sa učenicima osnovne škole „Hadžići“.⁹²

Pozajmno odjeljenje Dječija kuća realizovalo je stalnu programsku uslugu - „Četvrtkom čitamo priče u Biblioteci“ – radionicu za djecu predškolskog uzrasta i učenike nižih razreda osnovnih škola. U toku godine organizovane su brojne posjete polaznika predškolskih i edukativnih ustanova/udruženja i učenika osnovnih škola te realizacija edukativno-kreativnih radionica čitanja, razgovora o pročitanoj kao i upoznavanja sa bibliotečkim fondom odjeljenja. U okviru obilježavanja Nacionalnog dana svjesnosti o bibliotekama realizovana je radionica “Šume su pluća našeg grada”.

Američki kutak je u toku godine realizovao niz predstavljanja američkih univerziteta za učenike srednjih škola. Realizovane su STEAM radionice iz različitih oblasti za učenike osnovnih i srednjih škola. U saradnji sa Media Centrom realizovana je radionica "Pametno korištenje medija“ u kojoj su novinari i nastavnici razmijenili iskustva i znanje o radu sa učenicima i studentima na temu medijske pismenosti. Američki kutak je učestvovao na Međunarodnom književnom festivalu „Bookstan“ uz prezentaciju književnih događaja za djecu i mlade, predstavljanje slikovnica, druženje sa autorima i radionicama čitanja i ilustriranja.

⁹¹ <https://www.bgs.ba/djeciji-grad-djecije-odjeljenje-radiceva/>

⁹² <https://www.bgs.ba/zelene-biblioteke-nacionalni-dan-svjesnosti-o-bibliotekama-u-bosni-i-hercegovini/>

8. SWOT analiza programskih aktivnosti i usluga pozajmnih odjeljenja JU Biblioteka Sarajeva

U narednom poglavlju prikazana je SWOT analiza programskih aktivnosti i usluga pozajmnih odjeljenja JU Biblioteka Sarajeva koja je primijenjena kako bi se realno procijenile aktivnosti i usluge te se prepoznali prednosti i izazovi i uočile mogućnosti za dalji razvoj i unapređenje.

„Uz pomoć SWOT analize, odnosno analize unutarnjih snaga i slabosti (S-W), te vanjskih prilika i prijetnji (O-T), konkretna organizacija dovodi se u odnos s tim okruženjem. SWOT analiza pomaže u formuliranju ciljeva, ukazujući na strateške prioritete u planiranju budućeg djelovanja biblioteke na koje treba usmjeriti aktivnosti.“⁹³

	POZITIVNO/KORISNO	NEGATIVNO/ŠTETNO
U N U T R A Š N J E	Strengths 1. Dugogodišnja tradicija pružanja usluga djeci i mladima. 2. Dobro razvijena mreža bibliotečkih pozajmnih odjeljenja u svim općinama na području Kantona Sarajevo. 3. Stručno osoblje (bibliotekari i knjižničari) sa dugogodišnjim radnim iskustvom. 4. Raznovrsan bibliotečki fond za sve kategorije korisnika. 5. Različiti programi za poticanje čitanja i promocije biblioteke i pisane riječi. 6. Kontinuirano praćenje izdavačke produkcije te nabavka literature na osnovu potreba čitalaca (lista deziderata).	Weakness 1. Nedovoljno ulaganje u modernizaciju bibliotečkih odjeljenja s obzirom da su svi prostori u vlasništvu općina i kao takvi nisu namjenski projektovani niti izgrađeni za potrebe biblioteka. 2. Nedovoljan broj specijalizovanih programa posebno onih koji se odnose na mlade. 3. Ograničeni prostori za realizaciju aktivnosti jer je većina bibliotečkih odjeljenja smještena u male skućene prostore koji nisu namjenski projektovani niti izgrađeni za potrebe biblioteke te nemaju dodatne prostore za promocije. 4. Nemotiviranost i nezainteresovanost bibliotekara i knjižničara za dodatne aktivnosti. 5. Manjak kontinuiranog procesa profesionalnog (dodatnog) razvoja i edukacije knjižničara i bibliotekara. 6. Potpuno neprilagođeno radno vrijeme pozajmnih odjeljenja. 7. Ograničen budžet.

⁹³ Kasapović, Indira. Strateški menadžment u bibliotekama. Bosniaca : časopis Nacionalne i univerzitetske biblioteke Bosne i Hercegovine. - ISSN 1512-5033 (God. 17, br. 17, 2012, str. 11-20) Dostupno na: <https://bosniaca.nub.ba/index.php/bosniaca/article/view/57> pristupljeno: /15.2.2025/

V A N J S K O	<i>Opportunities</i> 1. Porast interesa za digitalne resurse. 2. Partnerstva sa međunarodnim donatorima i apliciranje na grantove. 3. Partnerstva sa privatnim sektorom za finansiranje specifičnih programa (poput STEAM radionica, razgovora sa autorima). 4. Uvođenje inovativnih programa i usluga za djecu i mlade. 5. Popularizacija čitanja kroz nove formate (storytelling, dramska izvođenja, app story), 6. Razvoj specijalizovanih programa za različite grupe korisnika poput programa za djecu sa poteškoćama u razvoju (inkluzivne radionice) ili programa za mlade.	<i>Threats</i> 1. Konkurencija drugih izvora edukacije (različiti edukativni centri). 2. Nedovoljna općenita podrška društva. 3. Opći pad interesovanja za čitanje. 4. Rast privatnih edukativnih centara koji nude različite edukativne programe a koji se nerijetko i plaćaju. 5. Problemi s motivacijom stručnog osoblja za osmišljavanje programskih aktivnosti i realizaciju istih i nerazumijevanje važnosti rada sa djecom i mladima. 6. Promjene u navikama čitanja (porast preferencija za instant sadržaje i kratke forme kao što su TikTok i YouTube u odnosu na književne tekstove i često čitanje skraćenih verzija lektirnih izdanja). 7. Nemogućnost zapošljavanja novih bibliotekara i knjižničara.
---------------------------------	---	---

9. Zaključna razmatranja SWOT analize

Iz SWOT analize programskih aktivnosti i usluga pozajmnih odjeljenja JU Biblioteka Sarajeva mogu se iznijeti sljedeći zaključci:

JU Biblioteka Sarajeva je od 2012. do 2023. godine prošla kroz mnoge izazove u svakodnevnom radu sa korisnicima bibliotečkih usluga ali istovremeno i pokazala spremnost na uvođenje novih usluga i programa kako bi potvrdila važno mjesto u kulturnom životu lokalne zajednice ali i šire. SWOT analiza pokazuje da postoje jaki temelji za dalji razvoj ali i mnogo prostora za poboljšanje kako bi se biblioteka prilagodila savremenim potrebama svojih korisnika a posebice kategorije djece i mladih.

U analizi se izdvaja ono što je dobro i što nije potrebno mijenjati. Tradicija duga skoro osamdeset godina i stručni uposlenici, bibliotekari i knjižničari uvijek su bili okosnica ove institucije. Oni svojim svakodnevnom radom čine biblioteku „trećim mjestom“ za korisnike bibliotečkih usluga. Rasprostranjena mreža pozajmnih odjeljenja u cijelom Kantonu Sarajevo, te bogat i aktuelan bibliotečki fond omogućava svim korisnicima zadovoljenje informacijskih potreba. Biblioteka nudi različite radionice, pričaonice, događaje i susrete koji pomažu u razvijanju ljubavi prema knjigama kod djece i mladih. Bibliotečka građa za djecu svih uzrasta, od slikovnica do literature za mlade kao i neknjižna građa dostupna je u svim pozajmnim odjeljenjima. Istovremeno evidentno je da Biblioteka Sarajeva ne može uvijek u velikom broju primjeraka nabaviti literaturu koja je zanimljiva djeci i mladima jer bibliotečka građa koju čitaju ove kategorije korisnika je često potpuno različita od one koju pozajmna odjeljenja Biblioteke Sarajeva nudi jer u fondu nije zastupljena aktuelna periodika vezana za računare i programiranje, muziku, sport ili bestseler romani na osnovu kojih su snimljeni megapopularni filmovi i serije.

Važno je napomenuti ono što je potrebno promijeniti u radu sa djecom i mladima. Prostori pozajmnih odjeljenja u sklopu JU Biblioteka Sarajeva često nisu dovoljno veliki niti prilagođeni i projektovani za potrebe biblioteke i realizacije programskih aktivnosti te često ne posjeduju adekvatan mobilijar. Stručnim uposlenicima treba dati više prilika za stručno usavršavanje ali i motivaciju da osmišljavaju nove programske usluge i aktivnosti te razviti osviještenost o važnosti programa koji su isključivo namijenjeni djeci i mladima. Nažalost većina bibliotekara i knjižničara ne razumije važnost kvalitetnih bibliotečkih programa za

djecu i mlade te većina nema dodatne vještine i kompetencije za rad sa ovom kategorijom korisnika.

Radno vrijeme pozajmnih odjeljenja je potpuno neprilagođeno korisnicima, što može itekako ograničiti posjete biblioteci. Pozajmna odjeljenja biblioteke rade „činovničko radno vrijeme“ od 8 do 16 sati što je apsolutno neprihvatljivo iz pozicije korisnika odnosno djece i mladih koji često jedino u pratnji roditelja mogu posjetiti biblioteku i učestvovati u programima koji se organizuju za njih. U planiranju promjene radnog vremena trebalo bi razmisliti da se određenim danima u sedmici uvede radno vrijeme u večernjim satima kako bi mladi biblioteku koristili kao mjesto susreta i druženja. Trenutno radno vrijeme pozajmnih odjeljenja je potpuno neprilagođeno radno vrijeme te sasvim suprotno od onoga što zagovaraju međunarдни standardi i smjernice.

„Narodne knjižnice mogu pomoći u borbi protiv društvenog isključenja ... prihvatanjem fleksibilnoga radnog vremena, prilagođenog potrebama i interesu zajednice... Minimalni program usluga koje bi narodne knjižnice trebale razmotriti uključuje ... prilagođavanje radnog vremena potrebama korisnika.“⁹⁴

Budžet JU Biblioteka Sarajeva je često ograničen i usmjeren na obaveze poput podmirivanja osnovnih izdataka za uposlenike, plaćanja režijskih troškova za pozajmna odjeljenja što itekako otežava planiranje većih i inovativnijih projekata. Bibliotekari i knjižničari često nemaju mogućnosti za minimalne izdatke za pojedinačne aktivnosti sa djecom i mladima.

Postavlja se pitanje šta bi biblioteka mogla učiniti u procesu unapređenju svojih programa i usluga za djecu i mlade? Sve veći interes za digitalne resurse otvara mogućnosti za nove vrste usluga poput korištenja aplikacija koje omogućuju mladima da uče kroz igru, poput storytelling alata, simulacija ili kvizova. Partnerstva s privatnim sektorom i različitim donatorima mogu osigurati dodatna sredstva za programe poput STEAM radionica kao i planske nabavke najnovije literature za djecu i mlade ili čak mogućnosti opremanja biblioteka sa adekvatnim namještajem i dodatnim mobilijarom kakve savremene dječije biblioteke imaju. Ovako opremljeni bibliotečki prostori bi mogli privući nove korisnike bibliotečkih

⁹⁴ PULMAN smjernice. PULMAN Digital Guideline Manuals. Dostupno na: https://www.europeana.eu/en/item/2058617/https_svevid_locloudhosting_net_files_original_f72011d08986c64c9ead8a2bb825dd22_pdf /pristupljeno 29.11.2024. godine/

usluga - djecu i mlade (i njihove roditelje) ali i zadržati one dugogodišnje uz ponudu raznovrsnih programa i usluga. Biblioteka bi trebala razmisliti, da u procesima planiranja i opremanja bibliotečkih prostora za djecu i mlade, uključe ove kategorije korisnika jer oni znaju šta im treba i kako zamišljaju biblioteke po mjeri korisnika. Mladi bi mogli biti uključeni kao volonteri.

Mlade je potrebno od početka uključiti u stvaranje odjela za mlade, od odabira imena odjela do uređenja prostora, kako bi se što ugodnije osjećali u prostoru nami jenjenom njima. Budući da imaju različite informacijske potrebe i interese, važno ih je uključiti u nabavu knjižne i neknjižne građe koja će se nalaziti u za njih predvide nom prostoru. S obzirom na to da se programi i usluge rade „s njima, a ne za njih“, mlade je potrebno uključiti u osmišljavanje usluga i programa, provedbu te njihovo vrednovanje ... mladi trebaju biti uključeni u osmišljavanje programa i usluga od samog početka do njihove provedbe i vrednovanja. ⁹⁵

Ono što se jasno vidi na osnovu predočene SWOT analize jeste da nema jasnog sistemskog plana realizacije programskih aktivnosti i uvođenja novih usluga za djecu i mlade. Iz prikazanih aktivnosti pozajmnih odjeljenja u analiziranom periodu od 2012. do 2023. godine ne vidi se jasan plan niti strategija. Evidentno je da izostaje sistemsko i plansko razvijanje i ostvarivanje usluga za djecu i mlade. Često se primjećuju ponovljene programske aktivnosti i usluge koje se prenose iz godine u godinu i sa jednog pozajmnog odjeljenja na drugo pozajmno odjeljenje. Iako JU Biblioteka Sarajeva ima stručne uposlenike – bibliotekare i knjižničare neosporno je da oni ne prate preporučene međunarodne smjernice za rad sa djecom i mladima. U većini slučajeva realizacija programa i usluga ovise isključivo od entuzijazma bibliotekara i knjižničara. Bibliotekari i knjižničari jesu stekli vještine i kompetencije za rad u biblioteci u toku svog formalnog obrazovanja kao informacijski stručnjaci ali istovremeno nisu dodatno osposobljeni za rad sa djecom i mladima niti u formalnom i neformalnom procesu učenja.

⁹⁵ Stropnik, Alka. Knjižnica za nove generacije: virtualni sadržaji i usluge za mlade. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2013

10. Zaključak

Bibliotečke usluge za djecu i mlade imaju veliki značaj u oblikovanju njihovih obrazovnih i kulturnih navika čineći ih svjesnim vrijednosti čitanja, učenja i kritičkog razmišljanja. Analizirajući rad JU Biblioteka Sarajeva a imajući u vidu realizirane programske aktivnosti i usluge u predočenom periodu od 2012. do 2023. godine, možemo utvrditi da je Biblioteka Sarajeva u velikoj mjeri uspjela stvoriti prostor i atmosferu gdje djeca i mladi mogu rasti, učiti i razvijati se. Kroz različite programe, kao što su čitalački klubovi, kreativno/edukativne radionice, programi zajedničkog čitanja, projekti poput “Zimski raspust u biblioteci” te saradnje sa udruženjima, nevladinim organizacijama, osnovnim i srednjim školama Biblioteka Sarajeva čini pozjamna odjeljenja mjestima za učenje, izražavanje kreativnosti, kritičkog mišljenja i socijalizacije.

Međutim, iako je postignut značajan i evidentan napredak tokom godina, postoje i mnogi izazovi u radu sa djecom i mladima. Nedostatak resursa, infrastrukte, neophodna modernizacija pozajmnih odjeljenja ali i prilagodba usluga te potreba za stalnim usavršavanjem bibliotekara i knjižničara i dalje predstavljaju prepreke koje je potrebno prevazići. Pored navedenog, u današnjem digitalnom dobu, biblioteka se suočava s izazovom da usmjeri djecu i mlade prema čitanju i knjigama, dok istovremeno mora prihvatiti nove tehnologije koje su za ove kategorije korisnika prirodno svakodnevno okruženje.

Ključno je da JU Biblioteka Sarajeva nastavi uspostavljati i razvijati programe i usluge koji će biti u koraku sa promjenama u društvu i potrebama djece i mladih uzimajući u obzir preporuke međunarodnih smjernica.

11. Literatura:

1. *60 Godina Biblioteke Grada Sarajeva*. Sarajevo : Biblioteka grada Sarajeva, 2007
Dostupno na: <https://digital.bgs.ba/60-godina-biblioteke-grada-sarajeva/> /pristupljeno 25.11.2024./
2. Andrić, Ivo. *O knjizi i biblioteci*. Beograd : Bibliotekar, 1975
3. Crnogorac, Vesna. *Javne biblioteke i demokratija*. Beograd : Clio, 2018
Dostupno na: <https://repository.ifla.org/handle/123456789/3215> /pristupljeno 19.6.2024./
4. Grosman, Meta. *U obranu čitanja: čitatelj i književnost u 21. stoljeću*. Algoritam: Zagreb, 2010
5. Horvat, Petra. *Predčitačke vještine djece i doprinos knjižnica njihovom usvajanju*.
Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/320573> /pristupljeno 18.9.2024./
6. IFLA Sekcija biblioteka za djecu i omladinu, Smjernice za bibliotečke usluge za djecu. Dostupno na: <https://www.ifla.org/wp-content/uploads/2019/05/assets/libraries-for-children-and-ya/publications/guidelines-for-childrens-libraries-services-hr.pdf> /pristupljeno: 28.11.2024./
7. IFLA, Sekcija knjižnica za djecu i mladež. *Smjernice za knjižnične usluge za djecu*. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2004
8. IFLA-in i UNESCO-ov Manifest za narodne knjižnice, 2022. Dostupno na: <https://www.ifla.org/public-library-manifesto/> /pristupljeno 28.11.2024./
9. *IFLA-ine smjernice za knjižnične usluge za djecu od rođenja do 18 godina*. Sastavila IFLA-ina Sekcija za knjižnične usluge za djecu i mladež. Dostupno na: https://www.ifla.org/wp-content/uploads/2019/05/assets/libraries-for-children-and-ya/publications/ifla-guidelines-for-library-services-to-children_aged-0-18-hr.pdf /pristupljeno 22.3.2024./
10. *IFLA-ine Smjernice za knjižnične usluge za djecu*. Sastavila IFLA-ina Sekcija za knjižnične usluge za djecu i mladež. Dostupno na: <https://www.ifla.org/wp-content/uploads/2019/05/assets/libraries-for-children-and-ya/publications/guidelines-for-childrens-libraries-services-hr.pdf> /pristupljeno 22.3.2024. godine/
11. Ivić, Ivan. *Aktivno učenje : priručnik za primenu metoda aktivnog učenja/nastave*. Institut za psihologiju, Beograd, 2001
12. Jelušić, Srećko. *Dječja knjižnica u razvijanju čitateljske kulture u obitelji (Priopćenje o projektu: Istraživanje čitateljskih interesa i informacijskih potreba djece i mladih)*. ŽIVOT I ŠKOLA br. 14(2/2005.)
13. Kasapović, Indira. *Podsticanje čitanja kod djece i mladih. Kako odgovoriti na njihove savremene potrebe, zahtjeve i prava*. [BOSNIACA - časopis Nacionalne i univerzitetske biblioteke Bosne i Hercegovine](#). 2009 (14), 50-58
14. Kasapović, Indira. *Poticanje djece na čitanje u biblioteci, vrtiću i porodici*. Zenica: Opća biblioteka Zenica, 2011
15. Kasapović, Indira. *Strateški menadžment u bibliotekama*. Bosniaca : časopis Nacionalne i univerzitetske biblioteke Bosne i Hercegovine. - ISSN 1512-5033 (God. 17, br. 17, 2012, str. 11-20) Dostupno na: <https://bosniaca.nub.ba/index.php/bosniaca/article/view/57> pristupljeno: /15.2.2025/
16. Kovač, Miha. *Čitam da se pročitam: deset razloga za čitanje knjiga u digitalno doba*. Zagreb: Naklada Ljevak, 2021
17. Mangel, Alberto. *Biblioteka noću*. Beograd : Geopoetika izdavaštvo, 2008
18. Mangel, Alberto: *Pakujem svoju biblioteku : elegija i deset digresija*. Beograd : Geopoetika izdavaštvo, 2019

19. Martinović, I. i Stričević, I. *Kompetencije dječjih knjižničara : koliko poznaju literaturu za svoje korisnike*. Vjesnik bibliotekara Hrvatske, 56 (3), 67-90. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/118012> /pristupljeno 21.3.2024./
20. Massey, Sheri Anita et.al. *Providing Library Services for Urban Children: Challenges and Strategies*. Dostupno na: [https://doi.org/10.1016/S0065-2830\(05\)29002-5](https://doi.org/10.1016/S0065-2830(05)29002-5) /pristupljeno 29.7.2024./
21. Milunović, Dragana. *Biblioteke za decu i njihovi psihološki aspekti*. Glasnik Narodne biblioteke Srbije. 1 (2003)
22. *Newsletter: IFLA Libraries for Children and Young Adults Section, Spring/Summer 2023*. Dostupno na: <https://repository.ifla.org/handle/123456789/2640> pristupljeno 19.6.2024./
23. *Newsletter: Library Services for Children and Young Adults Section, Winter 2024*
24. Peti-Stantić, Anita. *Čitanjem do (sporazumijevanja): od čitalačke pismenosti do čitateljske sposobnosti*. Zagreb : Naklada Ljevak, 2022
25. Piskač, Davor. *Hesejev čitatelj koji više ne čita u kontekstu suvremenih medija*. Zbornik radova Filozofskog fakulteta u Prištini, 2 (2022), 2; 95-111
26. PULMAN smjernice. PULMAN Digital Guideline Manuals. Dostupno na: https://www.europeana.eu/en/item/2058617/https_svevid_loclocloudhosting_net_files_original_f72011d08986c64c9ead8a2bb825dd22_pdf /pristupljeno 29.11.2024. godine/
27. Stipanov, Josip. *Knjižnice i društvo: od potrebe do mogućnosti*. Zagreb: Školska knjiga, 2010
28. Stoykova, Dobrinka. *Najbolja knjižnična praksa za prve korake u kompetenciji čitanja*. Vjesnik bibliotekara Hrvatske, 56 (4), 263-275. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/142392> /pristupljeno 21.3.2024./
29. Stričević I, Jelušić S. *Knjižnične usluge za mlade : modeli i koncepti*. Vjesnik bibliotekara Hrvatske. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/81288> /pristupljeno 21.3.2024./
30. Stričević, I. Čunović, K. *Knjižnične usluge za djecu rane dobi i roditelje u Hrvatskoj*. Dostupno na: <https://core.ac.uk/works/18869628/> /pristupljeno: 19.6.2024./
31. Stričević, Ivanka et.al. *Knjižnične službe i usluge za djecu u hrvatskim narodnim knjižnicama: razvoj, stanje i perspektive*. Vjesnik bibliotekara Hrvatske 49, 1(2006), 22-36
32. Stričević, Ivanka. *Knjižnice za djecu u suvremenoj Europi: interkulturalni pristup u multikulturalnom okruženju*. Knjižnica, Ljubljana, 53(2009)1-2, p. 197–208
33. Stropnik, Alka. *Knjižnica za nove generacije: virtualni sadržaji i usluge za mlade*. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2013
34. Sullivan, Peggy A, *Goals of Public Library Services for children*. Dostupno na: <https://core.ac.uk/works/18869628> /pristupljeno 19.6.2024./
35. Walter, Virginia A. *Children & Libraries: getting it right*. American Library Association, 2001.
36. Wiler, Mirna, ur. *Smjernice za knjižnične usluge za bebe i djecu rane dobi*. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2008
37. Wiler, Mirna, ur. *Smjernice za knjižnične usluge za djecu : knjižnične usluge za djecu - važnije no ikada za djecu njihove obitelji diljem svijeta*. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2004

Video materijali sa stručnih skupova:

1. Enhancing Children and Young People's Reading Experiences | Libraries Connected Webinars | 2024, [Libraries Connected](https://www.youtube.com/watch?v=MqVDCIE0Zzk) Dostupno na: <https://www.youtube.com/watch?v=MqVDCIE0Zzk> /pristupljeno 4.12.2024./
2. How to design a library that makes kids want to read | Michael Bierut, The TED Talks Dostupno na: https://www.youtube.com/watch?v=YsA_JTeHJ6A /pristupljeno: 4.12.2024./
3. Stručni skup „Izgradnja kvalitetnih knjižničnih zbirki za djecu : knjižničar zna!“ (skup održan je 24.3 2023. u organizaciji Knjižnica grada Zagreba) Dostupno na: <https://www.youtube.com/watch?v=VwZGgu5GiHY> /pristupljeno: 21.3.2024/

Web stranice i web izvori

1. <https://arhiva.tacno.net/kultura/carobna-noc-harry-pottera-odrzat-ce-se-u-sarajevu-3-februara-u-organizaciji-biblioteka-sarajevo/>
2. <https://bam.ba/zelena-pismenost-inspiracija-za-odrzivi-razvoj/>
3. <https://bascarsijskenoci.bkc.ba/bs/speaker/bibliotecke-veceri/>
4. <https://fena.ba/article/1039450/predavanje-biblioterapija-u-funkciji-prevencije-maloljetnicke-delikvencije>
5. <https://nap.ba/post/765780/medjunarodni-dan-i-noc-knjige-u-nekoliko-sarajevskih-biblioteka>
6. <https://op.bhrt.ba/ne-sudi-knjizi-po-koricama/>
7. <https://oscsijaricsa.edu.ba/skola-stripa-2017/>
8. <https://radiosarajevo.ba/metromahala/kultura/medunarodni-knjizevni-susret-knjige-u-cipelama/92974>
9. <https://startbih.ba/clanak/danas-svecano-otvorenje-djecje-kuce-novo-sarajevo/106562>
10. <https://www.bgs.ba/>
11. <https://www.bgs.ba/dani-kantona-sarajevo-2023/>
12. <https://www.bgs.ba/djeciji-grad-djecije-odjeljenje-radiceva/>
13. <https://www.bgs.ba/nacionalni-dan-svjesnosti-o-bibliotekama-2022/>
14. <https://www.bgs.ba/odjeljenje-1-mis-irbina-4/>
15. <https://www.bgs.ba/prof-dr-sc-dalibor-ballian-poklonio-biblioteci-knjige-za-djecu/>
16. <https://www.bgs.ba/zelene-biblioteke-nacionalni-dan-svjesnosti-o-bibliotekama-u-bosni-i-hercegovini/>
17. <https://www.facebook.com/AmericanCornerSarajevo/posts/u-prostorijama-ameri%C4%8Dkog-kutka-u-proteklom-periodu-odr%C5%BEane-su-radionice-za-mlade/2768630393165347/>
18. <https://www.facebook.com/groups/118829064847638/>
19. https://www.facebook.com/groups/BibliotekaGrbavica/?locale=bs_BA
20. <https://www.facebook.com/usembassy.bih/photos/second-annual-bih-national-spelling-bee-regional-final-at-american-corner-saraje/10151494426334431/>
21. https://www.goethe.de/ins/ba/bs/ver.cfm?event_id=21060023
22. https://www.goethe.de/ins/ba/bs/ver.cfm?event_id=21408454
23. <https://www.goethe.de/resources/files/pdf165/citalacka-zima-2018-program-plakat.pdf>

24. <https://www.hercegovina.info/vijesti/mostar/najava-razgovor-sa-knjizevnicima-budi-dobar-prema-svom-umu-u-code-hubu-mostar-180227/180227/>
25. <https://www.ibby.org/>
26. <https://www.klix.ba/magazin/kultura/predstavljena-digitalna-zbirka-starih-i-rijetkih-knjiga-biblioteke-sarajevo/180507084>
27. <https://www.klix.ba/magazin/kultura/provedite-zimski-raspust-u-biblioteci/131230025>
28. <https://www.klix.ba/magazin/sarajevski-trg-oslobodjenja-i-ove-godine-se-pretvara-u-ledeni-park/191125095>
29. <https://www.klix.ba/vijesti/bih/biblioteka-sarajeva-od-danas-pozajmljuje-i-elektronske-citace-knjiga/170208040>
30. <https://www.klix.ba/vijesti/bih/djecica-pustila-balone-i-pozeljela-da-mir-i-ljubav-vladaju-svijetom/121001088>
31. <https://www.oslobodjenje.ba/magazin/kultura/knjizevnost/mala-skola-stripa-u-biblioteci-sarajeva>
32. <https://www.svezabebe.ba/beba/novosti/promo/1415-besplatna-demo-babysigns-radionica-sp-562293855>
33. <https://www.svezabebe.ba/beba/novosti/promo/895-bebe-vole-biblioteku-sp-1297487446>
34. <https://www.youtube.com/watch?v=38IaJKL0DQY>
35. <https://ba.ekapija.com/news/1666847/biblioteka-sarajeva-od-sada-pozajmljuje-i-elektronske-citace-knjiga>
36. <https://sarajevskasehara.com/2019/12/zimski-salon-knjige-u-skenderiji/>
37. <https://balkans.aljazeera.net teme/2020/9/8/biblioteka-sarajeva-najtrazeniji-autori-i-buducnost-klasicne-knjige>
38. <https://radiosarajevo.ba/metromahala/kultura/pocinju-sarajevski-dani-poezije/81726>
39. <https://muslimaidbih.org/aktuelnosti/zavrsena-implementacija-projekta-biblioteka-kao-resurs-u-inkluziji-djece-sa-potesocama-u-razvoju/>

Izveštaji:

1. Godišnji Izvještaj o radu Službe za rad sa korisnicima bibliotečkih usluga JU Biblioteka Sarajeva za 2012. godinu (01-36/13 od 16.1.2013. godine)
2. Godišnji Izvještaj o radu Službe za rad sa korisnicima bibliotečkih usluga JU Biblioteka Sarajeva za 2013. godinu (01-33/14 od 10.1.2014. godine)
3. Godišnji Izvještaj o radu Službe za rad sa korisnicima bibliotečkih usluga JU Biblioteka Sarajeva za 2014. godinu (04-55/15 od 16.01.2015. godine)
4. Godišnji Izvještaj o radu Službe za rad sa korisnicima bibliotečkih usluga JU Biblioteka Sarajeva za 2015. godinu (04-65/16 od 25.1.2016. godine)
5. Godišnji Izvještaj o radu Službe za rad sa korisnicima bibliotečkih usluga JU Biblioteka Sarajeva za 2016. godinu (04-17/17 od 9.1.2017. godine)
6. Godišnji Izvještaj o radu Službe za rad sa korisnicima bibliotečkih usluga JU Biblioteka Sarajeva za 2017. godinu (04-50/18 od 16.1.2018. godine)
7. Godišnji Izvještaj o radu Službe za rad sa korisnicima bibliotečkih usluga JU Biblioteka Sarajeva za 2018. godinu (04-97/19 od 29.1.2019. godine)
8. Godišnji Izvještaj o radu Službe za rad sa korisnicima bibliotečkih usluga JU Biblioteka Sarajeva za 2019. godinu (04-178/20 od 4.2.2020. godine)
9. Godišnji Izvještaj o radu Službe za rad sa korisnicima bibliotečkih usluga JU Biblioteka Sarajeva za 2020. godinu (04-58/21 od 29.1.2021. godine)

10. Godišnji Izvještaj o radu Službe za rad sa korisnicima bibliotečkih usluga JU Biblioteka Sarajeva za 2021. godinu (04-152/22 od 7.2.2022. godine)
11. Godišnji Izvještaj o radu Službe za rad sa korisnicima bibliotečkih usluga JU Biblioteka Sarajeva za 2022. godinu (04-206/23 od 13.2.2023)
12. Godišnji Izvještaj o radu Službe za rad sa korisnicima bibliotečkih usluga JU Biblioteka Sarajeva za 2023. godinu (04-172/24 od 9.2.2024)

12. Prilozi

- Posjeta članova po kategoriji člana za transakcije (po mjesecima) Oznaka ispisa: POZ-STA-PT01 Izabrani period: 01.01.2012–31.12.2023 iz COBISS-a. Ispis napravljen na dan 2.1.2025. godine

Godina: 2012

kategorija	jan	feb	mar	apr	maj	jun	jul	avg
001	-	-	2	-	-	17	7	-
002	6	8	40	31	39	259	139	-
003	109	114	152	123	115	103	86	3
004	45	65	62	74	68	57	39	4
005	-	-	-	-	-	4	1	-
006	241	277	307	338	270	181	172	22
007	9	13	8	7	10	-	4	1
008	3	2	11	13	6	2	3	2
010	8	5	15	16	14	10	7	-
011	145	145	194	228	172	69	104	8
012	11	10	12	14	20	11	12	1
013	5	3	3	6	4	-	1	-
014	-	-	-	-	-	-	-	-
015	1	2	3	3	2	-	1	-
Bez vrijednosti	-	-	-	-	-	-	-	-
ukupno	583	644	809	853	720	713	576	41

kategorija	sep	okt	nov	dec	ukupno
001	-	-	-	-	26
002	-	-	-	4	526
003	5	1	1	20	832
004	2	-	-	18	434
005	-	-	-	3	8
006	10	-	1	72	1891
007	4	-	-	3	59
008	-	-	-	4	46
010	-	-	-	1	76
011	7	-	1	42	1115
012	-	-	-	1	92
013	-	-	-	-	22
014	-	-	-	3	3
015	-	-	-	-	12
Bez vrijednosti	-	-	-	-	-

COBISS3/Pozajmica

strana 1/12

COBISS Kooperativni online bibliografski sistem i servisi COBISS

10500 Biblioteka Sarajeva

02.01.2025

kategorija	sep	okt	nov	dec	ukupno
ukupno	28	1	3	171	5142

Godina: 2014

kategorija	jan	feb	mar	apr	maj	jun	jul	avg
001	17	24	28	30	52	18	23	11
002	341	373	373	575	591	260	254	228
003	679	547	577	793	459	374	188	144
004	579	530	579	586	391	574	144	142
005	8	10	15	14	37	12	3	-

COBISS3/Pozajmica

strana 2/12

COBISS Kooperativni online bibliografski sistem i servisi COBISS

10500 Biblioteka Sarajeva

02.01.2025

kategorija	jan	feb	mar	apr	maj	jun	jul	avg
006	910	853	900	1073	698	647	380	388
007	43	32	49	45	17	13	8	11
008	29	31	26	21	10	9	8	8
009	2	1	2	1	3	1	1	1
010	50	58	64	62	38	21	13	15
011	449	405	428	524	269	240	225	209
012	45	42	51	49	51	36	26	27
013	3	4	1	-	1	-	-	-
014	-	-	-	-	-	1	-	-
015	3	2	1	3	-	2	-	2
Bez vrijednosti	-	-	-	-	-	-	-	-
ukupno	3158	2912	3094	3776	2617	2208	1273	1186

kategorija	sep	okt	nov	dec	ukupno
001	22	25	30	31	311
002	346	612	602	624	5179
003	397	534	580	559	5831
004	143	248	256	250	4422
005	4	8	1	3	115
006	473	667	679	708	8376
007	14	18	14	14	278
008	6	6	6	10	170
009	3	-	1	-	16
010	19	27	33	55	455
011	241	311	308	368	3977
012	28	39	41	61	496
013	-	1	3	1	14
014	-	-	-	-	1
015	1	2	1	1	18
Bez vrijednosti	1	-	-	-	1
ukupno	1698	2498	2555	2685	29660

Godina: 2015

kategorija	jan	feb	mar	apr	maj	jun	jul	avg
001	38	30	23	17	25	14	9	14
002	637	514	564	480	419	310	357	244
003	571	518	424	439	307	239	193	157
004	189	279	242	183	175	122	120	94
005	5	5	6	1	3	1	-	2
006	674	708	755	672	636	525	499	416
007	10	15	16	9	21	16	13	15
008	8	4	5	10	7	8	9	8
009	-	-	-	-	2	1	3	2
010	41	50	52	39	33	23	30	20
011	345	360	353	325	290	295	256	248
012	43	52	44	35	33	21	21	14
013	1	3	4	2	4	3	1	1
015	1	1	-	3	-	1	4	2
Bez vrijednosti	-	-	-	-	-	-	-	-
ukupno	2563	2539	2488	2215	1955	1579	1515	1237

COBISS3/Pozajmica

strana 3/12

COBISS Kooperativni online bibliografski sistem i servisi COBISS

10500 Biblioteka Sarajeva

02.01.2025

kategorija	sep	okt	nov	dec	ukupno
001	28	24	28	13	263
002	407	523	581	437	5473
003	397	439	373	324	4381
004	112	172	153	143	1984
005	6	4	3	1	37
006	550	601	559	559	7154
007	15	11	12	6	159
008	11	8	7	4	89
009	1	1	2	1	13
010	32	47	30	29	426
011	265	288	260	284	3569
012	21	23	16	16	339
013	-	-	3	1	23
015	2	3	1	1	19
Bez vrijednosti	-	-	-	-	-
ukupno	1847	2144	2028	1819	23929

Godina: 2016

kategorija	jan	feb	mar	apr	maj	jun	jul	avg
001	20	16	25	25	28	23	27	27
002	432	418	460	489	361	276	282	298
003	290	292	341	358	235	164	153	152
004	127	106	136	378	175	91	82	149
005	1	3	1	6	10	3	2	7
006	519	529	567	736	579	481	441	576
007	10	5	23	23	20	12	7	28
008	2	4	4	6	7	6	10	17
009	-	-	-	1	1	-	-	-
010	18	18	19	29	17	16	16	19
011	276	252	314	344	273	240	227	300
012	15	14	19	27	19	19	17	36
013	-	-	2	3	1	-	1	2
014	-	1	-	-	1	-	-	-
015	-	-	-	4	1	3	1	5
016	-	-	-	-	-	-	-	-
099	-	-	-	-	-	-	-	-
Bez vrijednosti	-	-	1	1	-	-	-	-
ukupno	1710	1658	1912	2430	1728	1334	1266	1616

kategorija	sep	okt	nov	dec	ukupno
001	29	41	44	18	323
002	515	561	482	395	4969
003	392	371	336	276	3360
004	170	238	179	142	1973
005	8	5	8	6	60
006	627	619	570	556	6800
007	19	21	15	19	202
008	10	10	4	7	87
009	-	-	-	-	2
010	18	21	23	21	235

COBISS3/Pozajmica

strana 4/12

COBISS Kooperativni online bibliografski sistem i servisi COBISS

10500 Biblioteka Sarajeva

02.01.2025

kategorija	sep	okt	nov	dec	ukupno
011	269	288	323	290	3396
012	26	30	36	27	285
013	2	3	-	-	14
014	-	1	-	-	3
015	3	4	5	2	28
016	-	-	1	-	1
099	-	-	2	-	2
Bez vrijednosti	1	-	-	-	3
ukupno	2089	2213	2028	1759	21743

Godina: 2017

kategorija	jan	feb	mar	apr	maj	jun	jul	avg
001	18	39	49	77	81	75	101	72
002	433	521	757	1036	921	827	920	913
003	259	321	544	743	760	574	544	570
004	141	218	495	662	781	664	588	683
005	1	3	15	29	25	25	27	20
006	531	683	1244	1531	1729	1567	1553	1764
007	17	21	47	69	59	58	65	97
008	9	8	17	23	14	12	14	17
009	-	-	-	-	2	1	1	2
010	15	27	45	71	73	88	50	80
011	286	299	527	704	790	828	720	861
012	26	38	47	75	92	102	78	97
013	-	-	4	1	1	3	2	1
014	1	-	66	71	61	73	67	43
015	5	2	9	6	4	11	5	5
016	-	-	-	2	-	1	-	-
018	-	-	4	8	8	9	6	4
099	-	-	1	7	6	1	2	1
124	-	-	-	-	1	-	-	-
126	-	-	1	-	-	-	-	-
Bez vrijednosti	-	-	8	9	15	237	250	294
ukupno	1742	2180	3880	5124	5423	5156	4993	5524

kategorija	sep	okt	nov	dec	ukupno
001	91	109	120	102	934
002	1235	1573	1669	1557	12362
003	1076	1434	1444	1241	9510
004	779	953	945	935	7844
005	25	35	38	35	278
006	1850	2169	2340	2189	19150
007	85	85	79	70	752
008	20	17	23	22	196
009	3	3	4	4	20
010	84	112	112	114	871
011	843	1031	1125	1188	9202
012	104	137	181	208	1185
013	3	1	4	6	26
014	52	59	71	82	646
015	5	11	12	7	82

COBISS3/Pozajmica

strana 5/12

COBISS Kooperativni online bibliografski sistem i servisi COBISS

10500 Biblioteka Sarajeva

02.01.2025

kategorija	sep	okt	nov	dec	ukupno
016	-	2	2	1	8
018	10	11	16	14	90
099	5	8	6	1	38
124	-	-	2	-	3
126	-	-	-	-	1
Bez vrijednosti	422	621	800	442	3098
ukupno	6692	8371	8993	8218	66296

Godina: 2018

kategorija	jan	feb	mar	apr	maj	jun	jul	avg
001	129	101	108	126	94	98	81	83
002	1795	1513	1756	1552	1258	1027	1095	954
003	1363	1421	1321	1251	919	812	683	570
004	1145	1032	1142	1093	816	765	697	727
005	45	47	57	57	45	52	37	32
006	2421	2365	2495	2289	1882	1827	1821	1685
007	61	56	56	57	43	36	40	49
008	28	18	19	18	24	20	17	11
009	3	2	-	1	1	1	1	1
010	131	131	136	112	99	89	90	92
011	1221	1173	1253	1154	983	959	985	953
012	231	206	244	227	166	155	153	158
013	6	2	2	4	4	4	6	7
014	72	61	72	72	58	73	72	48
015	6	11	14	10	7	3	2	4
016	2	4	3	1	1	1	2	1
018	30	41	40	46	27	27	37	34
020	-	-	-	-	-	1	-	-
099	5	12	23	19	9	5	6	7
Bez vrijednosti	572	599	473	592	289	429	412	254
ukupno	9266	8795	9214	8681	6725	6384	6237	5670

kategorija	sep	okt	nov	dec	ukupno
001	95	124	95	80	1214
002	1350	1715	1617	1195	16827
003	1192	1627	1470	1241	13870
004	847	1205	1117	1141	11727
005	51	63	72	65	623
006	1960	2403	2286	1989	25423
007	59	46	52	52	607
008	21	14	14	14	218
009	1	2	2	1	16
010	111	138	131	108	1368
011	981	1208	1171	998	13039
012	192	275	280	279	2566
013	3	12	6	5	61
014	57	67	75	71	798
015	9	5	9	2	82
016	1	-	-	-	16
018	30	37	35	25	409
020	-	-	-	-	1

COBISS3/Pozajmica

strana 6/12

COBISS Kooperativni online bibliografski sistem i servisi COBISS

10500 Biblioteka Sarajeva

02.01.2025

kategorija	sep	okt	nov	dec	ukupno
099	9	6	7	6	114
Bez vrijednosti	314	495	370	411	5210
ukupno	7283	9442	8809	7683	94189

Godina: 2019

kategorija	jan	feb	mar	apr	maj	jun	jul	avg
001	88	90	96	102	101	91	91	64
002	1888	1530	1542	1570	1321	1007	1163	920
003	1690	1312	1151	1157	975	649	623	505
004	1253	993	1103	1073	927	749	742	585
005	66	54	68	61	59	34	47	37
006	2596	2225	2151	2281	2145	1772	1936	1629
007	51	51	53	65	67	60	47	31
008	15	19	19	21	24	17	20	19
009	4	4	2	2	1	1	1	-
010	120	107	91	80	91	79	78	69
011	1232	1076	1121	1144	1081	895	1037	958
012	293	249	231	258	238	204	230	204
013	1	2	5	5	1	1	-	-
014	115	100	93	91	85	92	104	64
015	6	6	3	7	4	3	2	2
016	-	-	2	1	1	1	1	1
018	26	28	26	20	18	15	12	9
020	-	-	-	-	-	-	-	-
099	9	12	10	11	8	6	7	2
126	-	-	-	18	-	-	-	-
Bez vrijednosti	292	320	338	208	174	149	354	135
ukupno	9745	8178	8105	8175	7321	5825	6495	5234

kategorija	sep	okt	nov	dec	ukupno
001	116	137	120	106	1202
002	1475	1863	1879	1504	17662
003	1260	1481	1306	1210	13319
004	869	1191	1078	998	11561
005	54	95	52	61	688
006	2187	2528	2336	2238	26024
007	43	76	50	54	648
008	23	26	19	24	246
009	-	-	-	2	17
010	87	113	94	119	1128
011	1080	1209	1165	1168	13166
012	276	300	278	257	3018
013	2	1	1	1	20
014	59	123	127	113	1166
015	6	6	10	11	66
016	-	1	1	-	9
018	28	34	23	26	265
020	-	1	-	-	1
099	10	11	6	8	100
126	-	-	-	-	18
Bez vrijednosti	54	123	22	72	2241

COBISS3/Pozajmica

strana 7/12

COBISS Kooperativni online bibliografski sistem i servisi COBISS

10500 Biblioteka Sarajeva

02.01.2025

kategorija	sep	okt	nov	dec	ukupno
ukupno	7629	9319	8567	7972	92565

Godina: 2020

kategorija	jan	feb	mar	apr	maj	jun	jul	avg
001	81	94	61	-	39	73	63	70
002	1841	1705	959	-	512	1001	869	770
003	1402	1263	691	-	455	690	527	412
004	1005	897	636	-	573	635	626	584
005	69	73	42	-	38	53	42	38
006	2385	2387	1292	2	1275	1730	1654	1460
007	60	63	33	-	20	34	34	32
008	18	17	15	-	10	16	23	11
009	1	1	-	-	2	-	-	1
010	106	115	63	-	39	83	68	37
011	1134	1137	700	-	632	922	876	737
012	262	283	167	-	157	212	202	192
013	1	1	-	-	2	-	-	-
014	105	116	72	2	45	75	66	55
015	6	7	3	-	2	2	-	3
016	1	-	-	-	-	-	-	-
018	31	23	13	-	16	21	18	12
099	6	5	6	-	2	9	6	4
126	-	-	-	-	-	-	-	-
Bez vrijednosti	14	152	71	-	-	9	2	31

ukupno	8528	8339	4824	4	3819	5565	5076	4449
--------	------	------	------	---	------	------	------	------

kategorija	sep	okt	nov	dec	ukupno
001	63	83	52	67	746
002	1378	1494	1260	1256	13045
003	1073	1238	1067	923	9741
004	809	896	731	770	8162
005	42	59	39	53	548
006	1950	2016	1766	1841	19758
007	43	36	38	48	441
008	24	22	18	20	194
009	-	2	1	1	9
010	80	81	64	70	806
011	942	918	775	856	9629
012	245	258	223	250	2451
013	2	1	2	-	9
014	74	86	84	84	864
015	4	1	4	5	37
016	-	-	-	-	1
018	17	16	16	21	204
099	6	9	2	4	59
126	-	-	1	-	1
Bez vrijednosti	14	-	15	10	318
ukupno	6766	7216	6158	6279	67023

COBISS Kooperativni online bibliografski sistem i servisi COBISS

10500 Biblioteka Sarajeva

02.01.2025

kategorija	jan	feb	mar	apr	maj	jun	jul	avg
001	84	70	71	54	48	71	52	49
002	1400	1407	1275	1211	1033	1078	902	941
003	1031	1021	970	866	695	692	554	526
004	754	704	682	598	580	642	684	670
005	47	54	45	49	51	55	27	51
006	1815	1859	1725	1683	1481	1726	1736	1709
007	38	42	35	36	33	30	29	39
008	16	14	17	12	8	10	12	9
009	2	1	1	1	1	-	1	-
010	90	79	89	70	78	85	70	73
011	848	862	886	820	793	814	820	811
012	265	242	235	208	197	225	209	189
013	3	2	3	1	1	1	-	-
014	73	92	65	82	72	74	63	60
015	4	5	5	7	2	2	3	-
016	-	-	-	-	-	-	-	1
018	16	21	14	13	15	22	9	15
099	4	7	4	4	5	9	9	17
126	-	-	2	1	15	28	6	1
Bez vrijednosti	47	22	22	24	3	-	-	26
ukupno	6537	6504	6146	5740	5111	5564	5186	5187

kategorija	sep	okt	nov	dec	ukupno
001	57	54	67	74	751
002	1316	1425	1436	1341	14765
003	1128	1117	1110	1019	10729
004	802	782	766	751	8415
005	55	44	50	46	574
006	1925	1877	1982	1902	21420
007	49	40	54	53	478
008	19	10	12	20	159
009	-	-	1	1	9
010	101	97	99	96	1027
011	928	917	995	1012	10506
012	266	296	277	245	2854
013	-	3	-	-	14
014	92	86	126	92	977
015	5	3	3	2	41
016	1	1	-	4	7
018	27	28	14	22	216
099	10	7	4	9	89
126	4	1	1	-	59
Bez vrijednosti	1	-	9	267	421
ukupno	6786	6788	7006	6956	73511

Godina: 2022

kategorija	jan	feb	mar	apr	maj	jun	jul	avg
001	60	68	84	98	78	91	57	70
002	1396	1416	1441	1378	1139	1097	976	1105
003	967	989	1024	916	816	730	598	710
004	691	682	797	838	683	706	671	837

COBISS3/Pozajmica

strana 9/12

COBISS Kooperativni online bibliografski sistem i servisi COBISS

10500 Biblioteka Sarajeva

02.01.2025

kategorija	jan	feb	mar	apr	maj	jun	jul	avg
005	52	55	61	58	50	48	38	54
006	1854	1824	1985	1946	1756	1930	1961	2334
007	58	47	60	42	45	42	29	62
008	20	15	19	24	11	15	17	10
009	1	1	-	1	1	1	-	-
010	95	94	75	85	79	93	67	86
011	909	1008	1133	1125	1064	1114	1103	1276
012	288	285	252	278	265	266	243	263
013	-	-	-	-	-	-	1	-
014	76	84	107	86	90	77	87	46
015	6	5	5	8	4	6	2	2
016	2	3	6	5	-	1	1	-
018	33	34	38	50	68	65	62	70
020	-	-	-	-	-	-	-	-
099	8	7	4	8	11	8	6	15
126	-	2	-	-	-	-	-	-
Bez vrijednosti	74	88	408	135	124	84	45	142
ukupno	6590	6707	7499	7081	6284	6374	5964	7082

kategorija	sep	okt	nov	dec	ukupno
001	80	104	98	106	994
002	1401	1431	1425	1241	15446
003	1104	1273	1149	1008	11284
004	724	842	950	847	9268
005	70	51	58	50	645
006	2139	2121	2211	2057	24118
007	51	40	58	49	583
008	14	12	14	32	203
009	1	1	1	2	10
010	96	99	90	80	1039
011	1199	1191	1282	1328	13732
012	266	269	272	278	3225
013	-	1	1	-	3
014	63	99	111	110	1036
015	9	7	10	1	65
016	-	-	-	-	18
018	60	60	71	67	678
020	-	1	-	1	2
099	12	10	8	8	105
126	-	-	-	-	2
Bez vrijednosti	223	266	139	94	1822
ukupno	7512	7878	7948	7359	84278

Godina: 2023

kategorija	jan	feb	mar	apr	maj	jun	jul	avg
001	118	115	180	123	134	117	75	98
002	1532	1275	1404	1138	1081	971	889	940
003	1089	1083	1024	892	746	597	491	466
004	815	808	936	688	693	597	672	674
005	55	53	57	46	42	31	37	34
006	2297	2492	2631	2135	2164	1979	1903	2152

COBISS3/Pozajmica

strana 10/12

COBISS Kooperativni online bibliografski sistem i servisi COBISS

10500 Biblioteka Sarajeva

02.01.2025

kategorija	jan	feb	mar	apr	maj	jun	jul	avg
007	53	51	43	50	42	33	43	49
008	28	22	25	25	23	22	23	20
009	-	2	1	1	2	1	-	-
010	101	96	110	72	95	88	66	70
011	1367	1449	1617	1319	1415	1251	1304	1301
012	295	339	413	311	346	309	274	278
013	1	1	-	-	2	-	-	-
014	99	130	106	96	71	78	81	83
015	4	3	11	12	2	4	5	3
016	-	5	8	4	5	4	2	1
018	59	93	125	103	79	71	75	82
020	1	2	-	-	4	3	1	3
099	5	7	6	5	6	6	5	6
126	-	-	-	-	-	-	-	-
Bez vrijednosti	117	222	208	76	69	40	149	98
ukupno	8036	8248	8905	7096	7021	6202	6095	6358

kategorija	sep	okt	nov	dec	ukupno
001	141	102	107	85	1395
002	1278	1462	1324	1170	14464
003	970	1060	945	912	10275
004	724	947	897	854	9305
005	28	36	51	62	532
006	2148	2465	2484	2233	27083
007	41	50	65	40	560
008	19	13	24	19	263
009	-	1	2	1	11
010	103	105	105	89	1100
011	1381	1474	1520	1567	16965
012	324	370	366	367	3992
013	-	-	-	-	4
014	97	122	116	118	1197
015	5	4	3	1	57
016	4	1	2	2	38
018	68	69	84	58	966
020	4	4	7	4	33
099	11	8	9	9	83
126	2	1	-	1	4
Bez vrijednosti	47	263	192	75	1556
ukupno	7395	8557	8303	7667	89883

➤ Objašnjenje:

Legenda:

jan	–	januar
feb	–	februar
mar	–	mart
apr	–	april
maj	–	maj
jun	–	jun
jul	–	jul
avg	–	avgust
sep	–	septembar
okt	–	oktobar
nov	–	novembar

COBISS3/Pozajmica

strana 11/12

COBISS Kooperativni online bibliografski sistem i servisi COBISS

10500 Biblioteka Sarajeva

02.01.2025

dec	–	decembar
010	–	domaćice
126	–	jedinice za međudjeljensku pozajmicu
012	–	nezaposleni
018	–	nezaposleni (na birou)
124	–	organizacione jedinice biblioteke
002	–	osnovnoškolci
099	–	ostali
011	–	penzioneri
017	–	počasni članovi
009	–	poljoprivrednici
020	–	postdiplomski studenti
001	–	predškolska djeca
008	–	samostalne zanatlije/preduzetnici
007	–	slobodne profesije
003	–	srednjoškolci
013	–	strani državljani
004	–	studenti (redovni)
005	–	studenti (vanredni, uz rad)
016	–	vojnici
006	–	zaposleni
015	–	zaposleni na univezitetu
014	–	zaposleni u matičnoj ustanovi